

ROMANOS

Pablo Roma marārē õādoredea

¹ Yu Pablo, Jesucristore moāboegu āārā. Marīpu yure īgū masakare tauri kerere buedoregu beyepími.

² Iripoegue Marīpu īgūyare weredupuyunerārē iri kerere weredi āārīmí. Irasirirā irire īgūya werenírī gojadea pūgue gojanerā āārīmá. ³ Īgūsā gojadea, Marīpu magū marī Opū Jesucristoya kere āārā. Īgūta i ūmuguere marī irirosū dupukugu deyoagū, David parāmi āārīturiagū āārīdi āārīmí.

⁴ Īgū, Ōāgū deyomarīgūrē opagū āārīmi. Īgū boaderō puru, Marīpu īgū turari merā īgūrē masūdi āārīmí āārīpererārē: “Diayeta yu magū āārīmi”, ārī īmugū. ⁵ Īgūta guare ūārō irigu, Jesucristo merā īgūyare weredoregu pími, āārīpereri buri marārē īgūrē baremurāno īgū dorerire iriburo, ārīgū. ⁶ Mūsādere Jesucristoyarā āārīburo, ārīgū, beyedi āārīmí.

⁷ Irasirigu yu mūsārē Marīpu beyenerārē āārīpererā Roma marārē ūādorea. Marīpu āārīnigū, marī Opū Jesucristo mūsārē ūārō iritamu, siuñajārī merā āārīrikumakū iriburo.

Pablo: “Romague waadakoa”, ārī gojadea

⁸ Ire mūsārē werephurorigu. Āārīperero marā masaka, mūsā Jesucristore baremurūrē werenípereakōāma. Irire pégu, Jesucristo iritamurī merā Marīpūre usuyari sīa. ⁹ Āārīpereri yu turari merā Marīpu yure dorerosūta masakare īgū

magūya kerere werea. Irasirigu ūgūrē sērērikū, mūsāya āārīburire sērēbosaníkōāa. Marīpū irire masīmi. ¹⁰ Irasirigu Marīpure: “Mū yūre Romague iriudūagu, yū waaburire āmuyuka!” ārī sērēnáā. ¹¹ Mūsā pūro ejagu, gūñaturari merā Jesúre būremunemoburo, ārīgū, ūgūyare weredūakoa, Ōāgū deyomarīgū yūre iritamurōsūta mūsādere iritamuburo, ārīgū. ¹² Marī Jesúre būremurā āārā. Irasirirā mūsā, yū ūgūrē būremumakā īārā, nemorō gūñaturarāko. Yūde, mūsā ūgūrē būremumakā ūgū, gūñaturagūko.

¹³ Yaarā, yū mūsā pūro waadūarire masīmakā gāāmekoa. Gajero marā masaka yū Jesúya kerere weremakā pérā, ūgūrē būremuma. Irasirigu mūsāya makā marādere irire weregu waadūakoa, ūgūsāde ūgūrē būremuburo, ārīgū. ¹⁴ Marīpū yūre āārīpererārē iri kerere weredoremi. Paga makārī marārē, mūtā makārī marārē, masīrārē, masīmerādere weredoremi. ¹⁵ Irasirigu mūsāya makā marārē Jesúre būremumerārē ūgūya kerere buro weredūakoa.

Jesúya kerere pérā, ūgūrē būremunugārākuma, ārī gojadea

¹⁶ Masaka iri kerere pérā, ūgūrē būremunugārākuma. Irasirigu Marīpū āārīpererā Jesúre būremurārē ūgū turari merā taugukumi, perebiri peamegue waabirikōāburo, ārīgū. Judío masaka, judío masaka āārīmerāde iri kerere pé, ūgūrē būremumakā, Marīpū ūgūsārē taugukumi. Irasirigu yū, gūyasīrīrī marīrō gūñaturari merā iri kerere werea.

17 Iri kere ãsū ãrā. Maríph Jesucristore bñremurã direta: “Óärä ãäríma”, ãrï ïämi. Maríphya kerere gojadea püguedere ãsú ãrï gojasñdero ãäríbá: “Maríph irasú bñremurärë: ‘Óärä ãäríma’, ãrï ïämi. Irasirirä ïgë merä aäríñkóðärakuma”, ãrï gojasñdero ãäríbá.

Masaka ïgësä ñerï iriri merä waja opama, ãrï gojadea

18-19 Maríph masakare ïgëyamarë õärö masímakü yámi. ïgë irire masímakü irikerepuru, ñerïrë yáma. Irasirirä Maríphya diayemarë masímerä dujama. Irasirigë Maríph ùmugasigue ãärígë ãärípererä diayemarë irimerärë, ñerö irirärë ïgë bñro wajamoðburire masímakü yámi. **20** Maríph deyomarígë ãäríkerepuru, ïgë neðgorague i ùmurë ãärípereri iridea merä ïgë perebiri turarire, ïgëyamarë masísüa. Irasirirä masaka ïgürë: “Masibirisä, waja opabea”, ãrïmasibirkuma.

21 Maríph yamarë masíkererä, ïgürë: “Óätaria mu”, ãrï bñremubema. ïgë õärö irikerepuru, ïgürë: “Óaa”, ãrï, usuyari sibema. Irasirirä ïgëyare pémasímerä dujama. Ñerï direta gññarï opama. Irasiriro ïgësä gññaríguere nañfarö irirosü ãärä. **22** “Gua masírä ãärä”, ãrïkererä, Maríph yare neð pémasímerä waama. **23** Irasirirä Maríph ãäríñígë gapure bñremubema. Pñrugue boaburi gapure: masaka keorire, mirä, waimärä paárä, pñrúa keori ïgësä weadeare bñremuma.

24 Irasirigë Maríph ïgësä ïgësä ñerïrë ñaribejari direta irinaburo, ãrígë, béomi. Irasirirä gñyasñürö ñerïrë gãme iriníkóðama. **25** Maríphya diayema

gapure b̄aremubema. Ārīgatori direta õārō péma. Irasirirā Marīpū ãārīpereri i ûmarē iridi gapure b̄aremumerā, īgū iridea gapure b̄aremuma. īgūsā īgūrē b̄aremubirkerepuru, marī gapu īgūrē: “Oātaria mū”, ãrī, usuyari sīnīkōārō gāamea. Irasūta irirā!

26 īgūsā b̄aremubiri waja Marīpū īgūsārē béomi, īgūsā gāamerō guyasīūrō ñerīrē iriburo, ãrīgū. Irasirirā nome ûmarē marāpukudabema. Nome basita gāme marāpukudarā irirosū ãārīma. Irasirirā īgūsā nome seyaro ñerō yáma. **27** Ùmade irirosūta yáma. Nomerē marāpokudabema. Ùma basita gāme marāpokudarā irirosū ãārīma. īgūsā ûma seyaro ñerō yáma. Irasirirā īgūsā basita ñerō iriri waja īgūsāya dupurire poyanorēma.

28 īgūsā Marīpūre masidabiri waja īgūsārē béomi, ñerī gūñarī direta opaburo, ãrīgū. Irasirirā noó gāamerō ñerīrē irinikōāma. **29** ãārīpereri ñerīrē iririkuma. Ùma nome merā, nome ûma merā ñerō iririkuma. Ñetariro iririkuma. Gajerāyare buro gāāmema. Gajerārē ñerō iriduama. Gajerā gajino opamakū ïārā, īgūsārē ïāturima. Gāmewējērikurā, gāmekēārikurā, ãrīgatorikurā, ñerō ãārīrikurā, buro kerekurā ãārīma. **30** Gajerārē ãrīgatori merā ñerō ãrī wereníma. Marīpūre gāāmemerā dooma. Gajerārē ïāmuñrikuma. “Gajerā nemorō ãārā”, ãrī gūñarā: “Oārō yáa”, ãrī weregorenama. Gajerosūperi ñerī iririre iribokaduama. īgūsā pagusāmarārē tarinugārikuma. **31** Oārīrē pémasidabema. Gajerārē: “Asū irirāra”, ãrīdeare neō keoro iribema. Neō sugunorē mañrī merā

ĩābema. Ìgūsārē gajerā ñerō irideare neō kātimasibema. Gajerārē bopoñabema. ³² Marīpū irasirirārē: “Wajamoāgūra”, ārīderosūta irigukumi. Perebiri peamegue bēogukumi. Ìgūsārē bēoburire masikererā, ñerīrē neō piribema. Gajerā ìgūsā irirosū ñerīrē irimakā ūārā, ūārō usuyari merā ūāma.

2

Ñerī irirārē Marīpū diayeta wajamoāgukumi, ārī gojadea

¹ Irasirirā gajerārē werewuarā ìgūsā irirosū irikererā, mūsā basita werewuarā yáa. Ìgūsārē: “Ìgūsā ñerō iriri waja, waja opama”, ārīrā, mūsā basita: “Guade waja opāa”, ārīrā irirosū ārīrā yáa. ² Marīpū ñerī irirārē: “Ìgūsā ñerī iriri waja, wajamoāgūra”, ārīgū, diayeta ārīgū yámi. Irire masia marī. ³ Mūsā gajerārē: “Ñerō yáma”, ārī werewuarā, ìgūsā irirosū irikererā: “Marīpū gua gapure wajamoābirikumi”, ¿ārī gūñarī? Irire irasū ārī gūñabirikōāka! Marīpū mūsādere mūsā ñerō iriri waja, wajamoāgukumi.

⁴ Mūsā ñerī irirā: “Marīpū guare buro bopoñarī merā ūāgū, mata wajamoābemi”, ārī gūñabirikōāka! Ūārō pémasīka! Mūsā ñerō iririre bujaweremakā ūāduagū, mūsā gūñarīrē gorawayumakā ūāduagū, mata wajamoābemi.

⁵ Mata wajamoābirikeregū, mūsā ìgūrē neō pébirimakā ūāgū, ñerō iririre neō piriduabirimakā ūāgū, mūsā merā guanemomi. Irasirigu purugue ārīpererā ñerārē ìgū wajamoārīnū ejamakā, mūsārē buro wajamoāgukumi. Ìgū irasirimakā

ĩārā, ãārīpererā: “Diayeta ĩgūsārē wajamoāgūta yámi”, ãrī masírākuma. ⁶ Irinūrē Marīpū masakakħare ĩgūsā irideare īā beye, keoro wajarigħukumi. ⁷ Oārīrē irinírā gapu: Marīpū merā ãārīduarā: “Musā õārō yáa”, ãrīmakū pēduarā, ĩgħi purogue perebiri okarire opadħarā ãārīma. Irasirigu ĩgūsārē perebiri okarire sīgħukumi, ĩgħi merā ãārīnīkōdāburo, ãrīgħi. ⁸ ĩgūsā gāāmerō irirā gapu diayemarē iridħabema. Neri direktar iridħama. Irasirigu Marīpū ĩgūsā merā gua, buro ĩgūsārē wajamoāgħukumi. ⁹ Ãārīpererā neri irirā ñerō tari, buro għuñarikħrākuma. Judío masakare waapħororiroko. Judío masaka ãārīmerādere irasūta waarokoa. ¹⁰ Marīpū ãārīpererā õārī irirā gapu: “Oārō yáma”, ãrī īāgħukumi. ĩgūsārē ĩgħi merā õārō ãārīmakū irigħukumi. Irasirigu siuñajärri opamakħi irigħukumi. Judío masakare irire iripħororigħukumi. Judío masaka ãārīmerādere irasūta irigħukumi.

¹¹ Marīpū marī ãārīpererārē: judío masakare, judío masaka ãārīmerādere sħurosūta īāmi. ¹² Judío masaka ãārīmerā, Marīpū Moisére doreri pídeare opabirikererā neri irimakħi īāgħi, Marīpū ĩgūsārē perebiri peamegue béoġħukumi. Judío masaka ĩgħi doreri pídeare oparāde neri irimakħi īāgħi, ĩgħi sħadde irire tarinugħarri waja, wajamoāgħukumi. ¹³ ĩgħi Moisére doreri pídeare pékererā irire iribirimakħi īāgħi, ĩgħi sħadde: “Oārā ãārīma”, ãrī īābemi. Irire irirā gapu: “Oārā ãārīma”, ãrī īāmi. ¹⁴ Judío masaka ãārīmerā Marīpū Moisére doreri pídeare opabirikererā õārō irirā, Marīpū dorederosūta

yáma. Irasirirā īgūsā basi Marīpu doredeare oparā irirosū irire yáma. ¹⁵ Marīpu īgūsā gūñarīgue īgū doredeare masīmakā iridi āārīmí. Irasirirā īgū dorederosūta irirā, irire masīrā irirosū yáma. Óārō irirā, o ñerō irirā, īgūsā gūñarī merā īgūsā irideare masīma. Ñerīrē irianerā: “Waja opáa”, ārī gūñama. Irasūta õārīrē irianerāde: “Waja opabea”, ārī gūñama.

¹⁶ Irasirigʉ Marīpu āārīpererā ñerārē wajamoārīnʉ ejamakā, Jesucristore: “Āārīpererā gūñarīrē, īgūsā gajerā īāberogue irideare īā beyeka!” ārīgukumi. Irasirigʉ Jesucristo ñerī gūñarī oparārē, ñerī irirkurārē: “Wajamoāgʉra”, ārīgukumi. Óārī gūñarī oparārē, õārō irirkurārē: “Wajamoābirkoka”, ārīgukumi. Marīpu masakare tauri kerere buegʉ, irireta buea yʉ.

Marīpu Moisére doreri pídeamarē gojadea

¹⁷ Mʉsā gapʉ: “Gua judío masaka Marīpu Moisére doreri pídeare buremusīā, gajerā nemorō Marīpuyarā āārā”, ārī gūñadáa. ¹⁸ Gajire āsū ārī gūñáa: “Gua Marīpu gāāmerīrē, īgū Moisére doreri pídeare masīrā āārīsīā, õārī direta beyemasā. ¹⁹ Irasirirā koye īāmerārē tēādupuyuwāgārā irirosū Marīpuyare masīmerārē buemasā. Naītīārōgue āārīrārē sīāgoro irirosū diayema iririre masīmerārē diayema gapʉre īgūsārē iridorea. ²⁰ Marīpu Moisére doreri pídeare opasiā, diayema iririre õārō masā. Irasirirā masīmerārē, majīrā irirosū āārīrārē buerimasā āārā”, ārī gūñadáa mʉsā. ²¹ Gajerārē irasū ārī buekererā, ¿nasirirā mʉsā basi bueberi? “Yajabirikōāka!” ārī buekererā, ¿nasirirā yajari mʉsā? ²² “Gajigʉ

marāpo, gajego marāpu merā ñerō iribirikōāka!” ãrī buekererā, ¿nasirirā irasū yári? Masaka bñremurī keori weadeare dookererā, ¿nasirirā ïgūsā bñremurī wiirimarē yajari, irire opamurā? **23** “Marípu Moisére doreri pídeare opasiā, gajerā nemorō ãārā”, ãrī gūñakererā, iri dorerire tarinugārā, gajerādere ïgūrē bñremubirimakū irirā yáa. **24** Marípuya werenírī gojadea pūgue msā irasiririre ãsū ãrī gojasüdero ãārībú: “Msā judío masaka, judío masaka ãārīmerärē Marípure ñerō ãrī werenimakū yáa”, ãrī gojasüdero ãārībú.

25 Msā judío masaka Marípu Moisére doreri pídeare irirā, msāya dupuma gasirogārē* wiirisūnerā ãārīmakū õägoráa. Marípu msārē: “Yaarā ãārīma”, ãrī ïämi. Irire tarinugārā, msāya dupuma gasirogārē wiirisübırinerā irirosū ãārā. **26** Judío masaka ãārīmerā irasū wiirisübırinerā ãārīkerepuru, Marípu Moisére doreri pídeare irimakū: “Yaarā ãārīma”, ãrī ïägukumi. Judío masakadere ïgūsā irire irimakū, irasūta ãrī ïägukumi. **27** Judío masaka ãārīmerā gapu ïgūsāya dupuma gasirogārē wiirisübırinerā ãārīkererā, Marípu doredeare irirā, msārē judío masakare iri doredeare oparārē msā irire tarinugārī waja: “Waja opama”, ãrīrākuma. **28** Sugu judío masaku irasū wiirisüdi: “Marípuyagu ãārā”, ãrī gūñakeregu, Marípure bñremubi, diayeta Marípuyagu, judío

* **2:25** Gn 17.1-14: Iripoegue Marípu Abrahārē ïgū pūrā ãmarē: “Yaarā ãārīburo”, ãrīgā, ïgūsāya dupuma gasirogārē wiiridoredi ãārīmí. Puru iri dorerire Moisére pídi ãārīmí. Irasirirā judío masaka Abraham parāmerā ãārīturiarā iri dorerire irirā, ïgūsā pūrā ãmarē su mojōma pere gaji mojō u^ureru pērēbejarinuru waaró merā ïgūsā deyoaderu puru irasū yáma.

masakagora ãārībemi. **29** Marīphayarā gapu irasū wiirisūnerā dita ãārībema. Óagū deyomarīgū ïgūsāya gūñarīgue õārī merā gorawayumakū iridero p̄urū, ïgūsā Marīphayarā, judío masakagora ãārīma. Masaka ïgūsārē: “Óārā ãārīma”, ãrī ïābirikerepūrū, Marīphu gapu: “Óārā ãārīma”, ãrī ïāmi.

3

1 Musā, yu irasū ãrīmakū pérā: “¿Gua judío masaka, guaya dupu ma gasirogārē wiirisūnerā ãārīrī wajamarikuri?” ¿ãrī gūñarī? **2** Gua judío masaka ãārīmakū õāgoráa. Marīphu guare wári õārīrē sidi ãārīmí. Irasirigu guare ïgūya kerere píphororidi ãārīmí, irire gajerārē weredoregu. **3** Yu irasū ãrīmakū pérā: “Judío masaka surāyeri Marīphu ïgūsārē: ‘Ãsū irigura’, ãrīdeare būremubirimakū, irire iribirkumi” ¿ãrī gūñarī? **4** Neō irasū ãrī gūñabirkōaka! Ærīpererā masaka ãrīgatokerepūrū, Marīphu gapu neō ãrīgatobemi. ïgūya werenīrī gjadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārībú:

Guapu, mu werenīrī merā masakare mu diayema iririre masimakū yáa. Mu ãrīderosūta keoro irimakū, neō sugu masaku murē: “Diaye iribemi”, ãrīmasibirkumi, ãrī gojasūdero ãārībú.[✳]

5 Gajerā irire pérā, ãsū ãrīmoāmabokuma: “Gua nerō iriri merā Marīphu diaye iriri masakare masimakū yáa. Gua irasirikerepūrū, Marīphu guare wajamoāgū, diaye iribemi”, ãrībokuma. **6** Neō irasū ãārībea. ïgūsā irasū ãrīrī keoro ãārīmakū,

---

[✳] **3:4** Sal 51.4

Marīpu neō sugħnor īgħasā ñerō irikerepħru, wajamoābiribokumi.

⁷ Gajerā idere ārīmoāmabokuma: “Għa ārīgatori merā Marīpu ārīgatobi āārīrīrē masakare masimakū yāa. Irasirirā īgħir: ‘Oħtarimi’, ārī bħremuma. Għa irasirikerepħru, Marīpu għare wajamoāgħu, diaye iribemi”, ārībokuma. ⁸ Āsū ārībokuma doja: “Għa ñerī irimakū, gajerā Marīpu oħġagħu āārīrī gapu re masinħemorākuma”, ārībokuma. Surāyeri għare ñerō għuñar ġi: “Pablosāde irasūta ārī buema”, ārī werenima. Īgħasā irasū ārīrī waja Marīpu īgħasārē wajamoāgħu, diayeta irigħukumi.

Āārīpererā masaka waja oparā dita āārīma, ārī gojadea

⁹ ¿Naásu ārī għuñar? ¿Marīpu iñurō marī judío masaka, gajerā nemorō oħarrā āārīrī? Neō irasū āārībea. Marī āārīpererā judío masaka, judío masaka āārīmerāde ñerō irirā āārīsī, waja oparā dita āārā. Irire yu mħsarrē weresiabu.

¹⁰ Marīpħya werenir ġo jaddea pugħe āsū ārī gojasu dero āārībū:

Neō sugħno oħġagħu mámi. Neō marīgorakō ġi.

¹¹ Neō Marīpħayare pēmasiġħu mámi. Neō sugħno īgħar ġi masiħu agħha mámi.

¹² Āārīpererā Marīpħayare iritħuyamerā, dedirimurā dita āārīma. Neō sugħno oħarrē irigħu mámi. Neō marīgorakō ġi.[☆]

¹³ Masāgħobe toyori għobe ārīwiurosū īgħasā ñerī werenir āārā. Ārīgatorikum. Ānna disigue nima opaqi irirosū pūrīrō werenima.[☆]

[☆] **3:12** Sal 14.1-3; 53.1-3   [☆] **3:13** Sal 5.9; 140.3

14 Ñerī direta werení, gajerārē dojama. Büro turirikūma.[☆]

15 Masakare wējēbéoduari direta opasurima.

16 Noó īgūsā waaró masakare poyanorē, īgūsārē ñerō tarimakū yáma.

17 Gajerārē siuñajārī merā ãārīmakū neõ iribema.[☆]

18 Marīpūre goepeyari merā būremubema. Irasirirā īgūrē güibema, ārī gojasūdero ãārībú.[☆]

19 Marī ire masīa. Æärīpererā Moisés doreri gua judío masakare: “Asū irika!” ãrī pídeare iripeobirisīā: “Waja opabea”, ãrīmasibema. Irasirirā ãārīpererā judío masaka, judío masaka ãārīmerāde waja opasīā, Marīpū wajamoásūmurā dita ãārīma.

20 Neõ sugū masaku Moisés doredeare iripeomasibemi. Irasirigū: “Marīpū yure: ‘Oägū ãārīmī’, ãrī iägukumi”, ãrīmasibirkumi. Marīpū iri dorerire pídea merāta marīrē: “Ñerā ãārā”, ãrī masimakū yámi.

Marī Jesucristore būremurī merā tausūrākoo, ãrī gojadea

21-22 Daporare Marīpū marīrē ire masimakū yámi. Marī Jesucristore būremumakū, īgū Moisére doreri pídeare iripeobirikerepūru, marīrē: “Oära, waja opamerā ãārīma”, ãrī iämi. Irasirigū marī ãārīpererārē Jesucristore būremurārē sūrosūta iämi. īgū irasū ãrī iäburire Moisés, gajerā īgūyare weredupuyurimasāde īgūya kerere gojadea pūgue gojanerā ãārīmá.

[☆] 3:14 Sal 10.7   [☆] 3:17 Is 59.7-8   [☆] 3:18 Sal 36.1

23 Marī ãārīpererā ñerī irirā dita ãārā. Irasirirā, Marīpū: “Yu merā õärō ãārīrākao”, ãrīdeare marī basi neõ bokabirikoa. **24** Marī irasū ãārīkerepūrū, Marīpū marīrē maigū ïgū magū Jesucristore iriudi ãārīmí, marī ñerī iridea wajare wajaribosadoregū. Irasirigū, marīrē Jesucristore bñremurärē: “Waja opamerā ãārīma”, ãrī ïāmi. **25** Marīpū Jesucristore ãārīpererā masakare ïgūsā ñerī iridea wajare wajaridoregū, ïgūrē iriudi ãārīmí. Irasirigū, Jesucristo boagū dí bñodea merā ïgūrē bñremurärē ïgūsā ñerī iridea wajare kātidi ãārīmí. Bopoñagū ãārīsīā, iripoegue marādere ïgūsā ïgū: “Ãsū irigūra”, ãrīdeare bñremudea merā ïgūsā ñerō iridea wajare kātidi ãārīmí. Irire irigū, ïgū diaye irigū ãārīrīrē ïmudi ãārīmí. **26** Marīpū dapora marādere Jesús marī ñerī iridea wajare wajaribosadea merā ïgūrē bñremurärē: “Óärā, waja opamerā ãārīma”, ãrī ïāmi. Irasirigū marīrē ïgū diaye irigū ãārīrīrē masīmakū yámi.

27 Irasirirā Marīpū ïürō marī basita: “Óärā ãārā, ïgū Moisére doreri pídeare iripeorā yáa”, ãrīmasībea. ãsū gapū ãrī masīa. Marīpū, Jesúre marī bñremumakū, marīrē: “Óärā ãārīma”, ãrī ïāmi. **28** Ire masīa. Marīpū Moisére doreri pídeare marī irimakū meta marīrē: “Óärā ãārīma”, ãrī ïāmi. Marī Jesúre bñremumakū, marīrē: “Óärā ãārīma”, ãrī ïāmi.

29-30 ¿Marīpū judío masaka direta Opū ãārīrī? Neõ irasū ãārībemi. Judío masaka, judío masaka ãārīmerādere ïgū sugūta ãārīpererā Opū ãārīmī. Irasirigū, ïgūsā Jesúre bñremumakū: “Óärā, waja opamerā ãārīma”, ãrī ïāmi. **31** Irasirirā marī Jesúre

buremurā, ¿Marīpū Moisére doreri pídeare béorā yári? Æärībea. Marī īgūrē buremurā Marīpū dorerire nemorō irinemowāgārākoa.

4

Pablo, Abraham Marīpūre buremudeare gojadea

¹ Irasirirā, ¿naásū ãrīrākuri Abrahārē, marī ñekū ãärīpūroridire? ¿Naásū waayuri īgūrē?

² Marīpū Abrahārē: “Óärō irigu ãärīsīā, õagū ãärīmi”, ãrī ïabodi ãärīkerepūrū, Abraham īgū basi: “Marīpū ïürō õärō yáa”, neō ãrīmasībiriunadi ãärīmí. ³ Marīpūya wereníř gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãärībú: “Abraham Marīpūre burenumakū, Marīpū ëgūrē: ‘Óagū ãärīmi’, ãrī ïādi ãärīmí”, ãrī gojasūdero ãärībú.

⁴ Æsū ãärā. Sugū gajino moādire wajarirā, irasū sīkōärā meta irikuma. Ígū moādea waja wajarirā irikuma. ⁵ Marīpū gapū irasiribemi. Ñerārē, ëgūsā õärīrē iribirkerepūrū, ëgūrē burenumakū: “Waja opamerā ãärīma”, ãrī ïāmi. Irasirigu, marī ëgūrē burenumakū: “Yu ïürō õärā ãärīma”, ãrī ïāmi.

⁶ Iripoeguemū Davide yū ãrīrōsūta gojadi ãärīmí. Marīpū masaka iririre ïágū: “Óärā ãärīma”, ãrī ïágū meta ãärīmi. Ígūrē buremurā direta: “Óärā ãärīmá”, ãrī ïágū ãärīmi. Irasirirā ëgū merā õärō usuyama. ⁷ Irire ãsū ãrī gojadi ãärīmí David:

Marīpū dorerire tarinugārārē ëgūsā ñerō iridea wajare ëgū kātimakū, õärō usuyama.

8 Marīpu īgūsāā ñerō iridea wajare: “Neō gūñabirikoa”, ārīmakū, oārō usuyama, ārī gojadi āārīmí David.[◊]

9 Judío masaka īgūsāya dupuma gasirogārē wiirisūnerā dita usuyabirikuma. Judío masaka āārīmerāde usuyarākuma. Abrahārē dupaturi gūñaka! īgū Marīpure buremumakū, Marīpu īgūrē: “Oāgū, waja opabi āārīmi”, ārī īādi āārīmí.

10 ¿Naásū āārīmakū, Marīpu Abrahārē: “Oāgū āārīmi”, ārī īāyuri? īgūya dupuma gasirogārē wiiridero pura, īgūrē irasū ārī īāyuri? Āārībea. īgū irire iriburi dupuyurogueta: “Oāgū āārīmi”, ārī īāsiadi āārīmí. **11** Marīpu īgūrē: “Oāgū āārīmi”, ārī īādero pura, īgūrē irasū wiiridoredi āārīmí, īgūyagu āārīrīrē īmudoregu. Irasirigu dupuyurogue īgūrē: “Oāgū āārīmi”, ārī īādeare diaye masimakū iridi āārīmí. Sugu Abraham buremuderosūta Marīpure buremumakū, Marīpu īgūrē: “Oāgū āārīmi”, ārī īāmi. Irasirigu Abraham āārīpererā Marīpure buremurā ñekū āārīpuroridi āārīmí, īgūsāya dupuma gasirogārē wiirisūbirikerepura.

12 Āārīpererā īgūsāya dupuma gasirogārē wiirisūnerā Marīpure buremurā, diayeta Abraham parāmerā āārīma. Abraham irasū wiirisūburī dupuyuro Marīpure buremuderosū īgūsāde buremurā, diayeta Abraham parāmerā āārīma.

Marīpu, Abraham īgūrē buremumakū: “Āsū irigura”, ārīdeare gojadea

13 Marípu Abrahārē: “I nikūrē murē, mu parāmerā ããrīturiarādere sīgura”, ãrīdi ããrīmí. Ígu doredeare irimaku ïāgu meta irasu ãrīdi ããrīmí. Ígurē buremumaku: “Óagu ããrīmī”, ãrī ïādi ããrīmí. Irasirigu Ígurē: “I nikūrē sīgura”, ãrīdi ããrīmí. **14** Marípu Ígu doredeare irirā direta: “Sīgura”, ãrīdeare sīmaku, marī Ígurē buremurī wajamarībokuyo. Irasu ããrīmaku, Ígu Abrahārē: “Sīgura”, ãrīdea ubu ããrīrīta ããrīyuwarikukōãbokuyo. **15** Marípu Moisére doreri pídeare masīkererā, irire tarinugārā, wajamoãsūrākuma. Iri doreri marīmaku, irire neõ tarinugārī marībokuyo.

16 Irasirigu Marípu Ígurē buremurā direta Ígu Abrahārē ãrīderosūta sīgukumi. Ígu doreri pídeare irirā direta: “Sīgura”, ãrībirikumi. Abraham Marípure buremuderosu buremurāno Ígu parāmerā ããrīturiarā ããrīma. Irasirigu Marípu Abrahārē ãrīdeare Ígusārē ããrīpererārē wajamarīrō sīgukumi. Abraham, marī ããrīpererā Marípure buremurā ñeku ããrīdi ããrīmí. **17** Marípu Íguya werenírī gojadea pugue Abrahārē ãsu ãrīdi ããrīmí: “Murē wārī buri marā ñeku ããrībure pibu”, ãrīdi ããrīmí. Marípu irasu ããrīmaku pégu, Abraham Ígurē buremudi ããrīmí. Irasirigu Marípure buremugu, Ígu ïürō marī ñeku ããrīdi ããrīmí. Marípu boanerārē masūgu ããrīmī. Ígu werenírī merā dupuyurogue marīdeare ããrīmaku irimasīmi.

18 Marípu Abrahārē: “Mu parāmerā ããrīturiarā wārā ããrīrākuma”, ãrīripoere Abraham gapu pūrā marīdi ããrīmí. Pūrā marīkeregu: “Marípu Ígu yure ãrīderosūta irigukumi”, ãrī buremudi

ãārīmí. Irasirigu Abraham wári buri marã ñekã waadi ãārīmí. ¹⁹ Ígú cien bojori opakeregú, ígú marápode búro ãārīkerepuru, Marípúre bùremusia: “Neõ pürákubirikoa”, ãrī gũñabiridi ãārīmí. Æsú gapú ãrī gũñadi ãārīmí: “Guare péräguereta pürákuboadero tarikerepuru, Marípú ígú yure ãrīderosúta irigukumi. Yú irire masia”, ãrīdi ãārīmí. ²⁰ “Marípú ãrīderosúta irigukumi”, ãrī bùremuriré neõ piribiridi ãārīmí. Irasirigu gũñatura, Marípúre bùremunemodi ãārīmí. “Marípú turatarigu ãārīmi”, ãrī, ushyari sidi ãārīmí. ²¹ Irasirigu Abraham: “Marípú yure ãrīderosúta diayeta ígú turari merã iriyuwarikugukumi. Yú irire õärō masia”, ãrī bùremudi ãārīmí. ²² Ígú bùremumakú, Marípú ígárē: “Óagú ãārīmi”, ãrī iādi ãārīmí.

²³ Irire Marípuya werenírī gojadea püguere gojasúdero ãārībá. Iri Abraháyama direta gojadea meta ãārīdero ãārībá. ²⁴⁻²⁵ Marípú Abrahárē: “Óagú ãārīmi”, ãrī iāderosúta marídere: “Óärä ãārīma”, ãrī iāburire gojadea ãārīdero ãārībá. Irasirigu Marípú, marí ígüré bùremumakú, marídere: “Óärä ãārīma”, ãrī iāmi. Marí ñerí iridea waja Marípú Jesúre ígüré wëjémurágua wiadi ãārīmí, marírē boabosaburo, ãrígú. Marí Opú Jesús boadero puru, Marípú marírē õärä, waja opamerã ãārīmakú iribu, ígüré masúdi ãārīmí.

5

Marípú iürô waja opamerã ãārã, ãrī gojadea

¹ Marí Opúre Jesucristore marí bùremumakú, Marípú marírē: “Óärä, waja opamerã ãārīma”,

ãrī ïāmi. Irasirigu Marípu, Jesú斯 marī ñerī iridea waja boabosadea merā marīrē ïgū merā siuñajārī opamakā iridi ãärīmí. ² Marī Jesucristore b̄uremurā, Marípu marīrē maïgū merā õärō ãärā. Purugue Marípu ïgū irirosū marīrē õärā ãärīmakā irigukumi. Irasirirā gūñaturari merā, õärō usuyari merā ïgū õärō iriburire yúa. ³ Gajire masña. Marī ñerō tarirā, Marípure marīrē iritamugārē gūñaturanemorākoa. Irasirirā marī ñerō tarikererā, usuyamasña. ⁴ Marī ïgūrē gūñaturari merā ñerō taririre bokatīumakā, Marípu marīrē: “Õärō yáma”, ãrigukumi. Irasirirā, ïgū marīrē õärō iriburire gūñaturari merā yúa. ⁵ Marípu marīrē Õagū deyomarīgūrē iriudi ãärīmí marī merā ãärīdoregu. Irasirigu Õagū deyomarīgū merā marīrē ïgū maïrīrē opatarimakā yámi. Irasirirā: “Marípu marīrē: ‘Õärō iritamugura’, ãrīdeare keoro irigukumi”, ãrī masña.

⁶ Marī basi peamegue waaburire taramasībirimakā, Marípu marīrē tauripoe ejamakā, Cristo marī ñerārē boabosadi ãärīmí. ⁷ Marī gapu sugu boaboadeare boabosabirikoa, ïgū diayemarē irigu ãärīkerepuru. Gajipoe irirā sugu õagū gapure boabosabokoa. ⁸ Marípu gapu marī ñerā ãärīkerepuru ïgū marīrē buro maïrīrē masīmakā iribu, Cristore iriudi ãärīmí. Irasirigu Cristo marīya ãärīburire boabosadi ãärīmí. ⁹ Cristo boagu ïgūya dí bēodea merā Marípu marīrē waja opamerā ãärīmakā iridi ãärīmí. ïgū irasiridero nemorō ïgū ãärīpererā ñerārē wajamoäriñu ejamakā, Cristo merāta marīrē taugukumi. ¹⁰ Marī Marípure gāämemerā ãärīkerepuru, ïgū magu

marīrē boabosadea merā īgū merā siuñajārī opamakă iridi ãārīmí. īgū irasiridero nemorō Cristo marīrē boabosa, dupaturi okadea merā marīrē īgū merā siuñajārī oparārē taugukumi. **11** I gaji ãārīnemoa. Marīpă, marī Opă Jesucristo merā marīrē īgū merā siuñajāmakă irideare gūñarā, īgū merā buro ushyáa.

Adán, irasū ãārīmakă Cristo iridea

12 Āsū ãārā. Neōgoraguere Adán ñerī iripuroridi ãārīmí. īgū ñerī iridea waja boadi ãārīmí. īgū suguya waja merāta ãārīpererā īgū parāmerā ãārīturiarāde ñerī iri, boamurā dita ãārīma. **13** Marīpă Moisére īgū doreri píburi dupuyurogueta masaka ñerī irisianerā ãārīmá. īgūsā ñerī irikerekrepură iri doreri marīmakă, Marīpă īgūsārē: “Iri dorerire tarinugārī waja, waja opama”, ãārbiridi ãārīmí dapa. **14** Irasū ãārīkerekrepură, Adán parāmerā ãārīturiarā Moisés ãārīdeapoegue ãārīnerāde boanerā ãārīmá. īgūsā Marīpă doredeare Adán tarinugāderosū iribirikererā, īgūsā ñerī iridea waja boanerā ãārīmá. Adán i ûmurē ãārīpurorigă, Marīpă doredeare tarinugāpühroridi ãārīmí. Jesucristo gapă i ûmuguerre aarigá, Marīpă dorerire tarinugābiripühroridi ãārīmí.

15 Marī Adán tarinugādeare, Marīpă marīrē maīgū õārō irideare masña. Adán suguya waja merāta masaka ãārīpererā boamurā dita ãārīma. Marīpă gapă marīrē maīgū, marīrē taubure Jesucristore iriudi ãārīmí. Irasirigă Jesucristo sugă ãārīkeregă, ãārīpererăya ãārīburire wajamarīrō

boabosadi ãārīmí. Irasirigʉ Marīpʉ Jesucristo merã marīrē wáro õārī iridi ãārīmí. ¹⁶ Adán Marīpʉ doredeare suñarō tarinugādea waja merāta ãārīpererã masaka waja opama. Marī wári ñerī irikerepʉrʉ, Marīpʉ marīrē maīgū, wajamarīrō Jesucristore iriudi ãārīmí, marī ñerō iridea wajare taudoregʉ. Irasirigʉ Jesús merã marīrē waja opamerã ãārīmakã iridi ãārīmí. ¹⁷ Adán sugʉ Marīpʉ doredeare tarinugādea waja merāta marī ãārīpererã boamurā dita ãārā. Marīpʉ gapʉ marīrē buro maīgū Jesucristore iriudi ãārīmí, marīrē boabosadoregʉ. Irasirigʉ Jesucristo sugʉ marīrē wajamarīrō boabosadea merã Marīpʉ marīrē: “Óārā, waja opamerã ãārīma”, ãrī ïāmi. Ígū irasiridero nemorō Jesucristo merã Ígū irasū ãrī ïārārē maama okari opamakã irigukumi, Ígū turari merã Ígūyare iriburo, ãrīgū.

¹⁸ Adán, Marīpʉ doredeare tarinugādea waja merāta masaka ãārīpererã ñerīrē iriwekabejama. Irasirirā Marīpʉ wajamoāsūmurā dita ãārīma. Jesucristo diayema irigʉ marī ñerī iridea waja boabosadea merã gapʉ Marīpʉ marīrē: “Óārā, waja opamerã ãārīma”, ãrī ïāmi, Ígū merã ãārīnīkōāburo, ãrīgū. ¹⁹ Åsū ãārā. Adán, Marīpʉ doredeare tarinugādea waja merāta masaka ãārīpererã ñerīrē irirā dita ãārīma. Jesucristo Marīpʉ dorerire iridea merã ãārīpererã Ígūrē bʉremurānorē waja opamerã ãārīmakã iridi ãārīmí. Irasirigʉ Marīpʉ Ígūsārē: “Óārā ãārīma”, ãrī ïāmi.

²⁰ Marīpʉ Ígū dorerire pídi ãārīmí, marīrē iri dorerire tarinugārīrē masñemomakã iribu. Wári ñerī marī irikerepʉrʉ, Marīpʉ gapʉ marīrē buro

maígū, marī ñerī iriro nemorō Jesucristo merā marīrē õātariro iridi ãārīmí. ²¹ Marī ãārīpererā ñerī iridea waja boamurā dita ãārīlunanerā ãārībá. Irasū ãārīkerepurú, Marípú marīrē maígū, bopoñarī merā ïāslā, marī Opú Jesucristo boabosadea merā marīrē waja opamerā ãārīmakū iridi ãārīmí, ïgū puro perebiri okarire opadoregu.

6

Cristo merā õārō ãārīrā, waja opamerā ãārīrīmarē gojadea

¹ Marípú marīrē bopoñamakū ïārā, ¿naásū ãārīrākuri? Marīrē ïgū bopoñanemomakū ïāduarā, ¿ñerīrē irinemorākuri? ² Irasū neō ãārībea. Marī Jesucristo marīrē boabosadi merā boanerā irirosū ãārā. Irasirirā, boanerā ñerīrē neō irinemomasímerā irirosū ñerīrē irinemobirikðōrō gāâmea. ³ Músā ire masīa. Marī deko merā wāîyesûrā, marī Jesucristoyarā ãārīrīrē ìmubú. Marī ïgūyarā ãārīsīa, ïgū boamakū, marīde ïgū merā boanerā irirosū waanerā ãārībá. ⁴ Marī wāîyesûrā, ïgū boaderó pñrú yáasûmakū, marīde ïgū merā yáasûnerā irirosū waanerā ãārībá. Marípú ûmugasigue ãārīgú ïgū turari merā ïgûrē maságū, marīdere ïgū merā masânerā irirosū ãārīmakū iridi ãārīmí, ïgū merā maama okarire opaburo, ãrīgū.

⁵ Marī Cristoyarā ãārīsīa, ïgū boaderosûta marīde ïgū merā boanerā irirosū waanerā ãārībá. Irasirirā, ïgū boardigue masâderosûta marīde masârâko. ⁶ Åsû masīa. Cristo curusague boamakū, marī ñerī direta iririkunerā ïgū merā curusague boanerā irirosū waanerā ãārībá. Irasiriro marī ñerīrē ûaribejari, marīrē

tarinugāmasibirikoa pama. ⁷ Masaka boadero p̄ur̄, ïḡsā ñerī iririk̄rire neō irinemobirikuma.

⁸ Marī Cristo merā boanerā irirosū ãārīrā: “Íḡ merā õārō ãārīnīkōârākōa”, ãrī b̄remua. ⁹ Idere õārō masīa. Cristo boadero p̄ur̄, Marīp̄u ïḡrē masū, dupaturi okamak̄ iridi ãārīmī. Irasiriḡ Cristo dupaturi neō boabirikumi pama. Boari neō dupaturi ïḡrē tarinugāmasibirikoa. ¹⁰ Íḡ suñarōta boari merā marī ñerī iridea wajare boa, wajaripeokōādi ãārīmī. Íḡ boadero p̄ur̄, Marīp̄u ïḡrē masū, dupaturi okamak̄ iridi ãārīmī. Íḡrē masū, dupaturi okamak̄ iridero p̄ur̄, Marīp̄u gāāmerōsūta iriḡ Marīp̄u merā õārō ãārīnīkōāmi. ¹¹ Irasirirā m̄sā ãsū ãrī gūñaka! “Gua Op̄ Je-sucristo merā ḡua boanerā irirosū ãārīsīā, gua ñerīrē iriunaderosū irinemobirikoa”, ãrī gūñaka! “Irasirirā ïḡuyarā ãārīsīā, Marīp̄u gāāmerōsūta iri, ïḡ merā õārō ãārīnīkōârā!” ãrī gūñaka!

¹² Irasirirā m̄sāya dup̄ boaburi dup̄ merā ñerīrē neō irinemobirikōāka, m̄sā ñerīrē ñaribejari m̄sārē tarinugābirikōāburo, ãrīrā! ¹³ M̄sāya mojōrī, m̄sā gūñarī, ãārīpereri m̄sāya dup̄gue ãārīrī merā ñerīrē iribirikōāka! M̄sā Cristo merā boanerā dupaturi okarā irirosū ãārā. Irasirirā ãsū gap̄ irika! Ñārīpereri m̄sāya dup̄gue ãārīrīrē Marīp̄ure wiaka, ïḡ gāāmerōsūta õārī direta irimurā! ¹⁴ Marī irire irasirimak̄, marī ñerī irid̄hari marīrē tarinugāmasibirikoa. Marīp̄u marīrē: “Ȳ Moisére doreri p̄ideare iribirimak̄, m̄sārē b̄éogura”, ãrībemi. ãsū gap̄ marīrē yámi. Íḡ marīrē maïḡ ãārīsīā, marīrē iritamumi, ïḡ doredeare iriburo, ãrīḡ.

Marī, Cristore moāboerā āārīrīmarē gojadea

15 Marīpū marīrē maīmakū īārā: “Marī, Marīpū doreri pídea merā āārībea. Irasirirā ñerīrē irirā!” ¿ārīrī? Irire neō ārībirikōārā! **16** Musā ire ōārō masā. Marī sugū dorerire irirā, īgūyarā īgūrē moāboerā āārīrākoo. īgū marī opū āārīgūkumi. Iri irirosūta marī ñerī iriduari, marī opū, marīrē doregū irirosū āārīrokoo. Irasirirā marī ñerī iririre pirimerā, Marīpū merā perebiri okari bokabirikoo. īgū doreri gapure irirā īgūrē moāboerā diayemarē irinirākoo. **17-18** Iripoegue ñerī iridoregūyarā īgūrē moāboerā irirosū musā ñerī iriduareire irinerā āārībū. Marīpū musārē īgūya buerire pémasīmakū iridero purū, īgū doreri gapure musā ūārō irituyáa. Irasirirā ñerī iridoregūyarā īgūrē moāboerā irirosū neō āārībea pama. īgūrē wirinerā irirosū āārīrā, Marīpūre moāboerā ñajānerā āārā, diayema gapure irimurā. Irasirirā irire gūñarā: “Mu guare irasiridea ūātaria”, ārī, usuyari sīka īgūrē! **19** Yū ire musārē pémasīmakū gāāmegū, masaka īgūsā gūñarī merā wererosū werea. Iripoegue āārīpereri musāya dupugue āārīrī merā ūātukū ñerī direta irinikōānerā āārībū. Daporare āārīpereri musāya dupugue āārīrīrē Marīpūre wiaka, īgūrē moāboerā diayema direta irimurā! Irasirirā īgū gāāmerī direta iririkurākoo.

20 Iripoegue musā ñerī iriduari direta irirā, Marīpūre moāboerā īgū gāāmerī direta iriro gāāmekoa, ārībirinerā āārībū. **21** Musā ñerīrē irasirirā, ¿ñeeño ūārīrē bokari? Dapora musā ñerī iriunadeare gūñarā, būro gūyasiñā. Iri ñerīrē musā iridea waja perebiri peamegue waabokuyo.

22 Iripoegue marī ñerī direta iridoregħre moāboerā irirosū āārīunanerā āārībū. Daporare Marīpħu marīrē wiudero pħarħu, īgħiġi moāboerā āārā. Irasirirā īgħi għażżeppi iri wajgħi īgħix. **23** Ñerī irirāno, īgħusā ñerī iriri waja, perebiri peamegue waarré wajatarākuma. Marīpħu, marī Opu Jesucristore buremurā gapħre wajamarīrō īgħi pħarō perebiri okari opaburire sīgħukumi.

7

Mojōsiarima keori merā weredea

1 Yaarā, mħusā Marīpħu Moisére doreri pídeare oħrō masia. Sugħi masakħu īgħi okarinarī direta iri dorerire irimasim. **2** Marīpħu doreri pídea āsū ārā. Sugo nomeo igo mojōsiadero pħarħu, igo marāpħu okaripoere igo īgħi merā āārīn kōd. Īgħi boamakħu, igo marāpħu dagħi merā āārīdea perekko. Gajigħu merā mojōsiamas kummo doja. **3** Igo marāpħu okakerepħu gajigħu merā marāpħukuxgo, īgħi merā ñerō irigo Marīpħu dorerire tarinu għagħgħi irikum. Igo marāpħu boadher pħarx-għad-dita gajigħu merā marāpħukum masi kummo. Irasirigo īgħi merā ñerō irigo meta irikum. Marīpħu dorerire tarinu għażiex irikum.

4 Yaarā, mħusade āsūta āārā. Iripoegue Marīpħu Moisére doreri pídea merā āārīnerā āārībū. Jesucristo boamakħu, īgħi merā boanerā irirosū āārīnsi, daporare iri doreri pídea merā āārībea. Jesucristo boa, masarī merā Marīpħu marīrē īgħix-xarā āārīmakħi iridi āārīmī, īgħi għażżeppi iriburo, ārīgħi. **5** Iripoeguere marī ñerīrē uaribejari direta iriunānerā āārībū. Marīpħu

Moisére doreri pídeare masídero p̄ur̄u, iri dorerire tarinugā, ãār̄ipereri marīya dupama merā ñerīrē uaribejanemonera ãār̄ibá. Irasirirā perebiri peamegue waamurā dita ãār̄inerā ãār̄ibá. ⁶ Daporare pama marī Cristo merā boanerā irirosū ãār̄isīā, Marīp̄u Moisére doreri pídea merā ãār̄ibe. Irire tariwerenerāgue ãār̄ā. Irasiriḡu Marīp̄u, Õagū deyomarīgū merā marīrē maama okarire opamakū yámi, ïgū gāāmerīrē iridoregu.

Marīrē ñerī irimakū iriri marīguere ãār̄irīmarē weredea

⁷ Irasirirā, Marīp̄u Moisére doreri pídeare: “Ñegoráa”, ¿ār̄irākuri? Neō irasū ãār̄ibirikōārā! Irita yu ñerī iririkurire masímakū irib̄u. Iri doreri pídea ãsū ãrā. “Gajerāyare buro uaribejabirkōāka!” Irasiriḡu, iri doreri marīmakū, yu gajerāyare uaribejarire masib̄iribokuyo. ⁸ Iri doreri: “Asū iribirikōāka!” ãār̄ideare masídero p̄ur̄u, iri yure ãār̄ipereri ñerīrē uaribejamakū irib̄u. Iri doreri marīmakū: “Irire tarinugāgū irikoa”, ãār̄imasib̄iribokuyo. ⁹ Yu iri dorerire masib̄uri dupuyuro: “Yu, Marīp̄u merā õārō ãār̄ikōāgū irikoa”, ãrī gūñadib̄u. Iri dorerire masídero p̄ur̄u, irire tarinugāgū: “Ñerō iriḡu irikoa, Marīp̄u merā õārō ãār̄ibirikoa”, ãrī masib̄u pama. ¹⁰ Marī iri dorerire irirā, Marīp̄u merā õārō ãār̄ikōābokoa. Yu gapu irire iripeomasib̄irisīā, ñerī iridea waja, waja opagu, perebiri peamegue waabodi dujabu. ¹¹ “Marīp̄u dorerire iriḡu, ïgū merā õārō ãār̄ikōāgū irikoa”, ãrī gūñakerep̄ur̄u, yu ñerī uaribejari, yure Marīp̄u dorerire tarinugāmakū irib̄u. Irasiriḡu iri

dorerire taringasñā, ñerī iridea waja, waja opagu
peamegue waabodi dujabu.

12 Irasū ãäríkerepuru, Marípu Moisére doreri
pídea õärī ãärā. Diayema doreri ãärā. Marípu
irire pídi ãärímí marírē iritamubu. **13** Iro
tamerārē Marípu doreri õärī ãäríkerero, ¿marírē
peamegue waabonerā dujamaku irikuri? Neō
irasū ãäríbirikoa. Marī ñerī iriri gapu marírē
peamegue waabonerā dujamaku iribu. Irasiriro
Marípu ïgu õärī doreri pídea merā marī ñerō iririre:
“Ñegoráa”, ãrī masísñā.

14 Ire masña marī. Marípu ïgu dorerire
Õágu deyomarígu merā Moisére pídi ãärímí.
Irasiriro õärī dita ãärā. Marī gapu marī ñerīrē
uaribejari merā ñerīridoregure duasúnerā irirosū
ãärā. Irasirirā ñerīrē iririkurā ãärā. **15** Õärīrē
iriduakererā, iribe. Ñerīrē iriduabirikererā,
iriníkõāa. Marī irasiririre pémasíbea. **16** “Ñerīrē
iriduabirikoa”, ãríkererā, irikõāa. Irasirikererā:
“Ñerīrē iriduabirikoa”, ãrīrā, Marípu dorerire:
“Õärī ãärā”, ãrī masña. **17** “Marī ñerīrē dupaturi
iribe pama”, ãríkererā, ñerīrē irirā, marī basi
meta irire yáa. Maríguere ñerī ãärírī gapu marírē
irire irimaku yáa. **18** Marī ñerīrē uaribejari
merā ñerī direta irirā yáa. Irasirirā: “Maríguere
õärī máa”, ãrī masña. Marī õärīrē iriduakererā,
bokatíübea. **19** Marī õärī iriduakererā, iribe.
Ñerī iriduabirikererā, iri gapure yáa. **20** Irasirirā
marī basi: “Ñerīrē dupaturi iribirikoa”, ãríkererā,
irikõāa doja. Maríguere ñerī ãärírī gapu marírē
irire irimaku yáa.

21 Irasiriro ãsñā waáa marírē. Õärīrē marī

iriduakerepuru, marīguere ñerī ããrīrī marīrē ñerī direta irimakū yā. ²² Marī basi marī gūnārigue: “Marīpu dorerire iriduakoa”, ãrī gūnāa. ²³ Iri dorerire iriduakerepuru, marī ñerī iriduari gapu marī gūnārigue ðārī iriduarire tarinugãa. Irasirirā marī basi iri ñerī iriduarire tarinugãmasibea.

²⁴ Marī basi ñerī iriduarire tarinugãmasimerā, buro bujawereri merā: “¿Noā marīrē ñerī iridea wajare taugukuri, Marīpu merā ðārō ããrīburo, ãrīgū?” ãrī gūnāa. ²⁵ Marīpu dita Jesucristo marī Opu merā marīrē taumasimi. Irasirirā Marīpure: “Oātaria mu”, ãrī, usuyari sā. Irasirirā marī gūnārigue: “Marīpu dorerire iriduakoa”, ãrī gūnāa. “Gāa Opu ããrā mu”, ãrā ïgūrē. Marī irasū ãrīkerepuru, marī ñerīrē uaribejari, marīrē ñerīrē iridoregu irirosū ããrīkōaa dapa.

8

*Ö*ägū deyomarīgū iritamurī merā ðārō ããrīrīmarē gojadea

¹ Dapora Marīpu marīrē Jesucristoyerārē ñerīrē uaribejarire piri, Öägū deyomarīgū dorerosū irirārē: “Wajamoägura”, ãrīrīno neō máa. ² Öägū deyomarīgū, marī Jesucristoyerā ïgū dorerosū irimakū, marī ñerī iririkūre pirimakū yāmi. Irasirigu marīrē, perebiri peamegue waabonerārē Marīpu merā ðārō ããrīmakū yāmi. ³ Marī ñerī iriri direta uaribejasā, Marīpu Moisére doreri pídeare neō iripeomasibirinerā ããrībū. Irasirigu Marīpu gapu ïgū magūrē iriudi ããrīmí, marī ñerī iridea wajare boa, wajaribosadoregu. ïgū ñerīrē iribirikeregu, marī ñerī iridea waja, waja

oparā irirosū dupukugū, marīrē boabosadi ãārīmí, marī ñerī iridea waja oparire wajarigu. ⁴ Marīpū, marīrē īgū dorerire iriburo, ãrīgū, irasiridi ãārīmí. Irasirirā marī ñerī iririre ḫaribejabea. Ōāgū deyomarīgū dorerosū irirā yáa.

⁵ Ñerī iririre ḫaribejarā, iri direta gūñā, iriduama. Ōāgū deyomarīgū dorerosū irirā gapū, īgū gāāmerī direta gūñā, iriduama. ⁶ Ñerī direta gūñā, iriduarā, perebiri peamegue waarakuma. Ōāgū deyomarīgū gāāmerī direta gūñā, iriduarā gapū Marīpū merā perebiri okari oparākuma. Irasirirā siuñajārī merā ãārīrākuma. ⁷ Ñerī direta gūñā, iriduarā, Marīpure īāturirā ãārīma. īgū dorerire iriduabiri, irire neō irimasibema. ⁸ Irasirirā ñerī iriri direta ḫaribejarā, Marīpure ḫsayamakā irimasibema.

⁹ Mūsā gapū ñerī iriri direta ḫaribejabea. Ōāgū deyomarīgū mūsāguere ãārīmi. Irasirirā īgū turari merā īgū dorerosū yáa. Ōāgū deyomarīgūrē opamerā gapū, Cristoyarā ãārībema. ¹⁰ Marī ñerō iridea waja marīya dupū boaburi dupū ãārīkerepurū, Cristo marīguere ãārīmakū, Marīpū marīrē: “Óārā, waja opamerā ãārīma”, ãrī ïāmi. Irasiriro marīya dupū boakerepurū, marīya yujhupūrā ùmugasigue okanikdārokaoa. ¹¹ Marīpū, Ōāgū deyomarīgū merā Jesucristore boadiguere masū, dupaturi okamakā iridi ãārīmí. Ōāgū deyomarīgū marīguere ãārīmakū, Marīpū Jesucristore masūdita marīya dupū boadero pūrū, marīdere masū, maama okari opamakā irigukumi.

¹² Yaarā: “Marīpū marīrē irasūta irigukumi”, ãrī

masírā, ñerī iririre ɻaribejabirkōärā! **13** Ñerī iriri direta ɻaribejarā, perebiri peamegue waarāko. Ōagū deyomarīgū turari merā marī ñerīrē ɻaribejarire pirirā, Marīpū merā perebiri okarire oparāko.

14 Ōagū deyomarīgū dorerosū irirāno, Marīpū pūrā äärīma. **15** Marīpū marīrē Ōagū deyomarīgūrē iriudi äärīmí. Īgū marīrē Marīpū pūrā äärīmakū yámi. Īgū merā Marīpū marīrē wajamoäburire güiderosū dupaturi güibea. Irasirirā īgū iritamurī merā güiro marīrō Marīpure: “Yupū”, ãrī masīa. **16** Ōagū deyomarīgū marī gūñarīgue marīrē: “Diayeta Marīpū pūrā äärārā”, ãrī masīmakū yámi. **17** Irasirirā marī īgū pūrā äärīsīā: “Äärīpererire yu pūrārē sīghra”, ãrīdeare Cristo merā irire oparāko. Marī Cristoyarā äärīsīā, īgū i ümugue ñerō tariderosū marīde ñerō tarikererā, purugue ümugasigue īgū äärīrōsūta īgū merā õärō äärīrāko.

18 Dapora marī i ümugue ñerō tarikererā, purugue ümugasigue Marīpū marīrē õärī sīburire gūñarā: “Buro ñerō taribea”, ãrī masīa. **19** Sunū Marīpū marīrē: “Īsā yu pūrā äärīma”, ãrī, õärīrē sīgukumi. īgū marīrē sīburire äärīpereri īgū i ümama iridea, masaka gajinorē buro īādharā irirosū yúro yáa.

20 Iripoegue Adán ñerīrē iripuroridea waja i ümama poyakōädero äärībú. Iri gāämerō poyabiridero äärībú. Marīpū dorederosū poyadero äärībú. Irasirikeregū, purugue õärī gorawayugukumi. **21** Irasirigū Marīpū, i ümama boapereburi äärīkerepurū, marīrē īgū pūrārē

õārā gorawayurosū, i ūmuma ãārīpererire õārī dita gorawayugukumi doja. ²² Ire marī masīa. Adán ñerīrē iriparoridero p̄urū, daporaguedere ãārīpereri i ūmuma Marīpū iridea, nomeō majīgū nijsīwāgūgō pūrīsūrōsū ãārā. ²³ I īgū iridea irirosūta marīde poyari merā ãārā. Marī īgūyarā ãārīnugāmakū, Ōāgū deyomarīgūrē marīrē sīdi ãārīmī. Daporare b̄uro ñerō tarikererā, p̄urugue īgū marīrē: “Yu pūrā ãārīma”, ãrī, boabiri dupare maama dupare sīburire usuyari merā yúa. ²⁴ “Marīpū marīrē: ‘Taugura’, ãrīderosūta taugukumi”, ãrī yúmasīa. Īgū marīrē taudero p̄urū, marī irire yúderosū neō yúnemobirikoa. ²⁵ Marī gajinorē īābirikererā gūñaturari merā: “Īārāko”, ãrī yúrosū, Marīpū p̄urugue īgū marīrē tauburire gūñaturari merā yúro gāamea.

²⁶ Marī Marīpure: “¿Naásū sērērō gāāmerī?” ãrī masībirimakū, Ōāgū deyomarīgū marīrē iritamumi. Irasirigu, marī Marīpure keoro sērēmasībirimakū, Ōāgū deyomarīgū marīya ãārīburire Marīpure õārō sērēbosami. Masaka werenírōsū sērēbemi. Marīrē b̄uro bopoñarī merā, õārō masīrī merā sērēbosami. ²⁷ Marīpū gāāmerōsūta Ōāgū deyomarīgū marī īgūyarā ãārīburire sērēbosami. Irasirigu Marīpū, ãārīpereri marī gūñarīrē masīpeogu, Ōāgū deyomarīgū marīrē sērēbosaridere õārō masīmi.

Jesucristo turari merā ñerīrē tarinugāmasīa, ãrī gojadea

²⁸ Idere marī masīa. Marīpū īgū gāāmederosūta marīrē beyedi ãārīmī. Irasirigu ãārīpereri marīrē īgūrē maīrārē waaburire ãmumi õārī direta

iribu. ²⁹ Neõgoragueta Marípu marírẽ ïgãyarã ãärímurãrẽ masïsiadi ãärími. Marí neõ deyoaburo dupuyurogueta beyesiadi ãärími, marírẽ ïgã magã irirosã ãäríburo, ãrígã. Irasirigu ïgã magã marí tígã ãärími. Marí ïgã pagapûrâ wárâ ãärâ. ³⁰ Neõgoragueta Marípu ïgãyarã ãärímurãrẽ: “Yu pûrâ ãäríma”, ãrí beyesiadi ãärími. Irasirigu marírẽ ïgã beyenerãrẽ Jesúre bûremunugädoregu siuu: “Õärâ, waja opamerâ ãäríma”, ãrí ïámi. Ígã marírẽ irasã ãrí ïärârẽ ûmugasigue ïgã ãärírõsûta ïgã merâ ðärô ãärímaku irigukumi.

³¹ Marí irire masírâ, ¿naásã ãríri? Åsû ãrâ. Marípu marírẽ iritamumaku, gajerâ marírẽ ïäaturikererâ, neõ poyanorëmasibema. ³² Marípu marí ñerí iridea waja boabosabure ïgã magã Jesucristore iriudi ãärími. “Yu magûrẽ maïsïä, iriubea”, ãrîbiridi ãärími. Irasirigu ïgã magûrẽ iriudi ãärísiä, ãärípereri maríya ãäríburire ðärí direta sïgukumi. ³³ Marípu marírẽ ïgã beyenerãrẽ: “Õärâ, waja opamerâ ãäríma”, ãrí ïámaku, gajerâ marírẽ: “Ñerâ ãäríma”, neõ ãrí weresâmasibema.

³⁴ Cristo marí ñerí iridea wajare boabosa, masâ, ûmugasigue maríadi ãärími. Irasirigu Marípu diaye gapu doami. Maríya ãäríburire sérëbosaníkõämi. Irasirirâ gajerâ Marípure marírẽ: “Ísâ ñerí iridea waja ïgûsârẽ wajamoäka!” neõ ãrîmasibema. ³⁵ Cristo marírẽ buro maïmaku, gajerâ ïgûrẽ: “Neõ maïnemobirkõäka ïgûsârẽ!” ãrîmasibirkuma. Marí ñerô tarikerepu, marí diasaro péñakerepu, gajerâ marírẽ ñerô irikerepu, marí uaboakerepu, surí marírã ãäríkerepu, goero marírẽ ãäríkerepu, gajerâ

marīrē wējēkerephrū, Cristo marīrē maīgū marī
merā ãārīnīkōāmi. Ígū marīrē maīrīrē neō
piribirikumi. ³⁶ Marīpuya werenírī gojadea pūgue
marī waaburire ãsū ãrī gojasūdero ãārībū:

Gua mūyarā ãārīrī waja gajerā gūare ūmūrikū
wējēdūanikōāma. Ovejare wējēmurā
wējērōgue ãīārā irirosū gūare yáma, ãrī
gojasūdero ãārībū. ³⁵

³⁷ Marī gapū ñerō tarikererā, Cristo marīrē
maīgū iritamurī merā, marī ãārīpereri ñerīrē
tarinugāa. Irasirirā Ígū merāta gūñaturanemoa.
³⁸ Irasirigu ire õārō masīa. Marīpū marīrē buro
maīmi. Marī Opūre Jesucristore iriugū, Ígū marīrē
maīrīrē masīmakū iridi ãārīmī. Marī boamakū, o
marī yoaripoe okamakū, marīrē maīgū marī merā
ãārīnīkōāmi. Marīpūre wereboerā, masaka oparā,
wātēa oparāde Marīpūre marīrē maīrīrē pirimakū
irimasibema. Marīrē gajino irimakū, Marīpū
marīrē maīgū marī merā ãārīmi. Daporama
ãārīrī, puruma ãārīburide Marīpūre marīrē maīrīrē
pirimakū irimasibirkaoa. ³⁹ Marī ūmarōgue
waamakū, o ūkēārōgue waamakū, marīrē maīgū
marī merā ãārīmi. Gajinode Marīpū iridea ãārā.
Irasiriro iride Ígūrē marīrē maīrīrē pirimakū
irimasibea. Marīrē marī Opū Jesucristoyarārē Ígū
maīrī neō perebirikoa.

9

*Israel bumarā Marīpū beyenerā ãārīma, ãrī go-
jadea*

---

³⁵ **8:36** Sal 44.22

1 Yu, Cristore b̄aremugū ãārīgū, diayeta werea m̄asārē. Ārīgatobea. Ōāgū deyomarīgūde yu merā ãārīgū, yu ãrīrīrē: “Diayeta ãārā”, ãrī masīmakū yámi. **2** Yaarā Israel bumarā Cristore b̄remubirimakū īāgū, b̄ero b̄ujawereri merā gūñarikū. **3** Īgūsā īgūrē b̄remumakū gāāmegū, yu gapu gorawayudhādāa: “Perebiri peamegue wajamoāsūbokuma”, ãrīgū. Yu īgūsārē irasiribosagū Cristore d̄ukawarinugājagu, īgūrē neō dupaturi īānemobiribokoa. **4** īgūsā, Israel parāmerā ãārīturiarā ãārīma. Marīpu īgūsārē: “Yu pūrā ãārā”, ãrīdi ãārīmí. īgū gosewasiriri merā īgūsā watope ãārīdi ãārīmí. īgūsārē: “Yu, musā Opū ãārā. Musā, yaarā ãārā”, ãrīdi ãārīmí. īgūsārē īgū dorerire masīburo, ãrīgū, Moisére irire pídi ãārīmí. “Yaa wiigue yure b̄remurā, ãsū irika!” ãrī pídi ãārīmí. “Musā parāmerā ãārīturiarārē ðārō iritamugura”, ãrīdi ãārīmí. **5** Israel pūrā pe mojōma pere su gubu peru pērēbejarāgora, gua ñekūsāmarā ãārīnerā ãārīmá. Cristode marī irirosū duphukugū deyoagū īgūsā parāmi ãārīturiagu, Israel bumuta ãārīdi ãārīmí. īgū ãārīpererā, ãārīpereri Opū ãārīmí. Irasirirā īgūrē: “Óātaria mu”, ãrī, us̄uyari sīnīrā! Irasūta irirā!

6 Israel bumarā ãārīpererā diayeta Marīpuyarāgora ãārībema. Irasirigu Marīpu Israel bumarārē: “Yaarārē ãsū irigura”, ãrīdeare īgūsārē ãārīpererārē iribirimakū īāgū: “Marīpu īgū ãrīderosūta iribemi”, ãrī gūñabea yu. **7** Israel bumarā, īgūsā ñekū Abraham parāmerā ãārīturiarā ãārīkerepurū, Marīpu īgūsārē ãārīpererārē: “Diayeta yu pūrā ãārīma”, ãrī īābemi. Irasirigu Abrahamrē:

“M^u mag^u Isaac parāmerā ãārīturiarā dita diayeta m^u parāmerā ãārīturiarā ãārīrākuma”, ãrīdi ãārīmí. ⁸⁻⁹ Marīpu Abrahārē ïgū mag^u Isaac deyoaburire weregu, ãsū ãrīdi ãārīmí: “Gaji bojori ipapoeta aarig^ura doja. Iripoeta m^u marāpo Sara majīgārē pūrākugokumo”, ãrīdi ãārīmí. Irasirig^u Marīpu ãrīderosūta Abraham mag^u deyoadi ãārīmí. Irasirirā marī ire masīa. Abraham parāmerā deyoaturiawāgārā ãārīpererā Marīpu pūrā ãārībema. Marīpu ãrīdeare bāremurā dita diayeta Abraham parāmerā ãārīturiarā, Marīpu pūrā ãārīma.

¹⁰ Gaji ãsū ãārā. Isaac, Rebeca merā marāpokudero p^urh, igo ūma pērāgue pūrākudeo ãārīmō. Ígūsā pag^u Isaac, g^ua ñekū ãārīdi ãārīmí. ¹¹⁻¹³ Ígū pūrā deyoaburi dupuyuro, Ígūsā ðārīrē, o ñerīrē iriburi dupuyuro Marīpu Ígūsā pago ãārībore ãsū ãrīdi ãārīmí: “Ígū tīgū Ígū pag^um^urē moāboegukumi”, ãrīdi ãārīmí. Ígū igore irire ãrīderosūta Ígūya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārīb^u: “Jacore beyeb^u. Esaú gap^ure beyebirib^u”, ãrī gojasūdero ãārīb^u. Irasirig^u Marīpu Jacore beyederosūta Ígūyarā ãārīmurārē beyeg^u, Ígūsā gajino iriburi dupuyuro Ígū gāāmederosūta Ígūsārē: “Yaarā ãārīma”, ãrīdi ãārīmí.

¹⁴ Irire pérā, ¿naásū gap^u ãrīrākuri marī? “Sug^u gajino iriburi dupuyuro Marīpu Ígūrē beyeg^u, diaye iribemi”, ¿ãārīrākuri? Irasū ãrībirikōārā! Marīpu diayeta irig^u ãārīmi. ¹⁵ Iripoegue Marīpu Moisédere ãsū ãrīdi ãārīmí: “Yu bopoñarī merā ñādharārē bopoñarī merā ñāg^ura. Yu mañrī merā

īādhaarārē maīgura”, ārīdi āārīmí. **16** Irasirirā ire masīa. Marīpū, īgū bopoñadhaarārē bopoñarī merā īāmi. Masaka īgūrē bopoñadoremakū meta, īgūsā õārō irimakū meta īgūsārē bopoñarī merā īāmi. **17** Marīpū īgūya werenírī gojadea pūgue āsū ārīdi āārīmí Egipto marā opūre, faraōrē: “Yū gāāmerōsūta mūrē Egipto marā opū āārībure pībū, mū merā yū turarire āārīpererārē īmubu. Āārīperero marārē, yū turagū āārīrīrē masidoregu, irasiribū”, ārīdi āārīmí. **18** Irasirigu īgū bopoñadhaarārē bopoñarī merā īāmi. īgū dorerire péduamerārē nemorō péduabirimakū yāmi.

19 Yū irasū ārīrīrē pérā, mūsā āsū ārībokoa: “Marīpū īgū basita masakare īgū dorerire péduabirimakū irikeregū, ḷnasirigu īgūsārē wajamoāgukuri? ḷNasirisīā, īgū gāāmerō irasiririre kāmutamasībokuri marī?” ārī pūrīwisi sērēñabokoa. **20** Irire irasū ārībirikōāka! Marī masaka ubu āārīrā, Marīpū irinerā āārā. Irasirirā īgūrē: “᷑Nasirigu yūre irasū yāri mū?” ārī pūrīwisi sērēñamasībea. Diiarisoro irisoro weagore: “᷑Nasirigo yūre irasū yāri mū?” ārīberosūta marīde Marīpure irasū ārīmasībea. **21** Sorori weago diiari merā igo iridhaarō irikumo. Irasirigo õārī soro iridhaarō, õārī soro irikumo. Iri diiari merāta ubu āārīrī sorodere iridhaarō, ubu āārīrī soro irikumo. Igo diiari merā irirosūta Marīpūde masakare īgū iridhaarosūta yāmi.

22 Marīpū peamegue īgū bēomurārē, īgūsārē īgū turari merā buro wajamoāburire masidoregu, īgūsā ñerō iririre gūñatura, mumurō marīrō īgūsārē wajamoābemi. **23** Marī īgū bopoñarī merā īārā

gapure ūgū õātarigu ãārīrīrē masiburo, ãrīgū, ūgūsārē irasirigu yámi. Neõgoragueta marīrē ûmugasigue ūgū ãārīrōsūta ūgū merā õārō ãārīmurârē beyedi ãārīmí. ²⁴ Marīrē beyegu, suräyeri judío masaka watopegue ãārīrârē, gajerâ judío masaka ãārīmerârē watopegue ãārīrâdere beyedi ãārīmí, ūgûyarâ ãārīburo, ãrīgū. ²⁵ Marîphya werenírî gojadea pûgue ūgûya kerere weredupuyudi Oseas, judío masaka ãārīmerâyamarê ãsû ãrî gojadi ãārīmí:
Marîphu ãsû ãrîmi: “Yaarâ ãārîbirinerârê: ‘Yaarâ ãārîma’, ãrīgûko. Yû maibirinerârê: ‘Yû maîrâ ãārîma’, ãrīgûko”, ãrîmi.

²⁶ Marîphu: “Musâ, yaarâ meta ãârâ”, ãrîdea nikû marârê: “Yû okanígû pûrâta ãârâ”, ãrîsûrâkuma, ãrî gojadi ãârîmí.[☆]

²⁷⁻²⁸ Isaías, Israel bumarâ gapure ãsû ãrî gojadi ãârîmí: “Marî Opu ūgû ãrîderosûta i ûmu marârê mumurô merâ diayeta wajamoâgûkumi. Irasirirâ Israel bumarâ wâdiyama ūmipayeri irirosû wârâ ãârîkererâ, mérâgâ tausûrâkuma”, ãrî gojadi ãârîmí.
²⁹ Úgûta idere ãrî gojadi ãârîmí doja:

Marî Opu ãârîpererâ nemorô turagu, marî ñekûsâmarâ ãârîturiarârê mérâgârê taubirimakû, marî judío masaka ãârîpererâ beosûbonerâ ãârîbû. Sodoma marârê, Gomorra marârê bêoderosûta marîdere bêobodi ãârîmí, ãrî gojadi ãârîmí.[☆]

*Judío masaka Jesucristoya kerere
bûremubiridea*

³⁰ Irire pérâ, ¿naásû ãrîrâkuri? Æsû ãârâ. Judío masaka ãârîmerâ Marîphu merâ ūgûsâ

[☆] **9:26** Os 2.23; 1.10   [☆] **9:29** Is 1.9

õärō ãäriburire ãmabirikererā, ĩgūsā Jesucristore bñremurī merā irire bokama. Irasirigu Marípø ĩgūsārē: “Óärā ãärima”, ãrī ïämi. ³¹ Judío masaka gapø: “Marípø Moisére doreri pídeare marí irimakã, marírē: ‘Óärā, waja opamerā ãärima’, ãrī ïägukumi”, ãrī gññadima. Irasú ãrī gññakererā, iri dorerire iripeomasibirisää, Marípø merā õärō ãäribema. ³² ¿Nasirirā Marípø merā õärō ãäribéri? Jesucristore bñremurō marírō ĩgūsā basi Marípø Moisére doreri pídeare iridea merā gapø, Marípø merā õärō ãäribadima. Irasirirā Cristore Marípø iriudire bñremumerā, Marípø pñrogue neõ waabirikuma. ĩgūsā ùtäye, maa deko píadeayegue gubu tñameémejänerā irirosú ãäribärkuma. ³³ Marípøya werenírī gojadea pügue Marípø ĩgū magürē iriburire ãsú ãrī gojasñdero ãäribú:

Sugø yø iriubure ùtäye irirosú ãärigürē Jerusalëgue pígura. ĩgürē bñremumerā, iri yegue gubu tñameémejärā irirosú ãäribärkuma. Irasirirā yø pñrogue neõ ejabirikuma. ĩgürē bñremurā gapø: “Ĩgürē ubugorata bñremukubø”, ãribirikuma. Yø pñro ejaräkuma, ãrī gojasñdero ãäribú.◊

10

¹ Yaarā, yø Israel bumarärē Marípø ĩgū tauburire buro gäämea. Irasirigu ĩgürē ĩgūsäya ãäriburire buro sérëbosáa. ² Diayeta ĩgūsā Marípø gäämerirë buro iridäakererā, ĩgū gäämerirë õärō pémasibema. ³ Marípø marírē Jesucristore bñremurī merā:

◊ ^{9:33} Is 28.16

“Õārā ãārīma”, ãrī ïārīrē masibema. Irasirirā ïgūsā basi õārīrē iriduakererā, Marīpu Jesucristore būremudoregu iriudire būremubema. Irasirigu Marīpu ïgūsārē: “Õārā ãārīma”, ãrī ïābemi. ⁴ Cristo ãārīpereri Marīpu Moisére doreri pídeare iripeodi ãārīmí. Irasirigu Marīpu ãārīpererā Cristore būremurānorē: “Õārā, waja opamerā ãārīma”, ãrī ïāmi.

⁵ Moisés ãsū ãrī gojadi ãārīmí: “Marī, Marīpu dorerire ãārīpereri iripeomakā, Marīpu marīrē: ‘Õārā, waja opamerā ãārīma, yu merā õārō ãārīrākuma’, ãrī ïāgukumi”, ãrī gojadi ãārīmí. ⁶ Marīpu marīrē: “Õārā, waja opamerā ãārīma”, ãrī ïārī gapu ãsū ãārā. Marī Cristore būremumakā, Marīpu marīrē: “Õārā ãārīma”, ãrī ïāgukumi. Irasirirā ãsū ãrī gūñabirikōāka: “¿Noā Cristore ūmugasigue ãārīgūrē ãidijugukuri marīrē taudoregu?” ãrī gūñabirikōāka! Cristo i ūmuguere marīrē taugu ejasiadi ãārīmí. ⁷ Irasirirā doja: “¿Noā, boanerā ãārīrōgue ūkēārī gobegue dijagukuri Cristore siiu mūrīribu?” ãrī gūñabirikōāka! Marī basi irire irimasīña máa. Ígū boa, masā, mūrīiasiadi ãārīmí. ⁸ Marīpya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārībá: “Marīpya kerere mūsā pésiáa. Irire mūsāya disi merā werenía. Mūsāya gūñarīgue: ‘Diayeta ãārā iri’, ãrī gūñáá”, ãrī gojasūdero ãārībá. Irire, marīrē Jesucristo tauri kerere diayeta būremua. Irasirirā masakare irireta werea. ⁹ Irasirirā marīya disi merā: “Jesús, yu Opu ãārīmi”, ãrī werenímakā, marīya gūñarīgue: “Ígū boadero pūru, Marīpu ïgūrē masūdi ãārīmí”, ãrī būremumakā, Marīpu marīrē

perebiri peamegue waabonerārē taugukumi, īgū merā õārō ãārīníkōāburo, ãrīgū. ¹⁰ Marīpū, marī Jesucristore būremumakū, marīrē: “Óārā, waja opamerā ãārīma”, ãrī īāmi. Marī gajerārē: “Jesucristo yure taugū ãārīmi, īgūrē būremua”, ãrī weremakū, marīrē peamegue waabonerārē īgū taumurā ãārīmakū yāmi.

¹¹ Marīpūya werenírī gojadea pūgue: “Neō sugū īgūrē būremugū: ‘Īgūrē ubugorata būremukubū’, ãrībirikumi”, ãrī gojasūdero ãārībū. ¹² Marīpū, ãārīpererā Opū ãārīmi. Irasirigu judío masakare, judío masaka ãārīmerādere shrosūta īāmi. Irasirigu ãārīpererārē īgūrē būremurī merā sērērārē ðārīrē wári sīgukumi. ¹³ Marīpūya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārībū: “‘Yu Opū, yu ñerō irideare yure kātika!’ ãrī sērērāno tausūrākuma. Peamegue wajamoāsūbirikuma”, ãrī gojasūdero ãārībū. ¹⁴ Irasū ãārīkerepūrū, marī Opūre: “Diayeta marīrē taugū ãārīmi”, ãrī būremumerā, īgūrē sērēmasībema. Īgūya tauri kerere pémerā, īgūrē būremumasībema. Īgūya kerere īgūsārē weregū marīmakū, irire masībirikuma. ¹⁵ Marīpū īgūya kerere weremurārē iriubirimakū, irire wererā waabirikuma. īgūya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārībū: “Marīpūya õārī kerere, īgū merā õārō siuñajārī opari kerere wererā ejamakū ïārā, marī būro ushayáa”, ãrī gojasūdero ãārībū.

¹⁶ Iri Marīpū masakare tauri kere ãārīkerepūrū, wárā péduabema. Isaías ãsūta ãrī gojadi ãārīmí: “Gua Opū, īgūsā gua wererire péduabema”, ãrī gojadi ãārīmí. ¹⁷ Irasirirā Cristoya kerere weremakū péduripírā, īgūrē būremurākuma.

18 Irasirigu ire sērēñaduakoa mħsārē. ¿Israel bumarā iri kerere pēbiriyuri? Pénerā āārīmá. Marīphyay wereñírī gojadea pūguedere irasūta ārī gojasūdero āārībú:

Marīphyare wererimasā āārīpererogue marārē īgħya kerere wererā waama. Irasiriro īgħsā wereri i uumu āārīpererogue seyakōħa, ārī gojasūdero āārībú. [☆]

19 Dupaturi mħsārē sērēñaduakoa doja. ¿Israel bumarā pēkererā, oħarrō pēmasibbiriyuri? Pēmasinerā āārādima. Yuhu irire wereñemogħu, Moisés ārīdeare werepħororigħura. Asu ārī gojadi āārīmí:

Marīphu Israel bumarārē asu ārīmi: “Ubu āārīrārē, yaare pēmasimerārē yaarā āārīmaku irigħura. Yuhu irasirimak u īārā, mħsā gapu īgħsārē īħaturirāko. Irasirigu mħsārē īgħsā merā guamak u irigħu koa”, ārīmi, ārī gojadi āārīmí Moisés. [☆]

20 Puru Isaíade: “Irasu ārībokoa”, ārī, güiri marīro asu ārīnemopeodi āārīmí:

Asu ārīmi Marīphu: “Yure āmamerā gapu yure bokama. Irasirigu yure masimerārē yure masimak u iribu”, ārīmi, ārī gojadi āārīmí Isaías. [☆]

Judío masaka āārīmerā Marīphyarā āārīburire weregu irasu ārī gojadi āārīmí. **21** Israel bumarā gapure asu ārī gojadi āārīmí: “Asu ārīmi Marīphu: ‘Umurik u merā oħarrō āārīħħarā aarika! ’ ārādib u īgħsārē. ‘Igħsā gapu yu dorerire tariniegħarrā, yure pēħabrima’, ārīmi”, ārī gojadi āārīmí Isaías.

[☆] **10:18** Sal 19.4   [☆] **10:19** Dt 32.21   [☆] **10:20** Is 65.1

11

Maríphu Israel bumarārē beyedeamarē gojadea

¹ Irasirigʉ mʉsārē ire sērēñagʉra. ¿Maríphu Israel bumarārē: “Yaarā ãārīma”, ãrīdero purʉ, īgūsārē béokōñyuri? Béobiridi ãārīmí. Yude Israel bumʉ, Abraham parāmi ãārīturiagʉta Benjamīya bumʉ ãārā. ² Iripoegue Maríphu Israel bumarārē īgūyarā ãārīburo, ãrīgū, beyedi ãārīmí. Īgū irasū beyenerārē béobemi. Mʉsā Maríphuya kerere weredupuyudi Elías īgūrē: “Israel bumarā waja opama”, ãrīdeare masīko. Irire Maríphuya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojadi ãārīmí: ³ “Yʉ Opʉ, Israel bumarā mʉya kerere weredupuyurimasārē wējēkōāma. Mʉrē sīdea soepeorore tuúmeédijukōāma. Irasirigʉ īgūsā watope yʉ sugʉta mʉrē bʉremua. Yʉ irasū ãārīmakʉ ïārā, yʉdere wējēduama”, ãrī gojadi ãārīmí. ⁴ Īgū irasū ãrīmakʉ pégu, Maríphu ãsū ãrī yʉjʉdi ãārīmí: “Mʉ, sugʉta ãārībea. Yaarā siete mil ãārīma. Īgūsārē iritamubʉ. Irasirirā yure õārō bʉremuma. Baal wāikugʉ keori weadeare neō bʉremubema. Irasirigʉ mʉrē wējēduarārē güibirikōāka!” ãrīdi ãārīmí. ⁵ Elías ãārīripoe Maríphu īgū beyenerārē iritamuderosūta daporadere Israel bumarā watopere surāyeri īgū beyenerārē iritamumi. Irasirirā īgūrē bʉremuma. Īgūsārē bopoñarī merā ïāsīñā, beyedi ãārīmí. ⁶ Īgūsā iririkʉrire ïāgū meta beyedi ãārīmí. Īgūsārē bopoñagʉ beyedi ãārīmí. Īgūsā õārō iriadero purʉ īgūsārē beyegʉ, bopoñagʉ meta iribokumi. Īgūsā õārīrē iridea waja ãārībokuyo.

7 Åsū ãārā. Israel bumarā īgūsā iriri merā, Marīpu īgūsārē: “Oārā ãārīma”, ãrī ïāmakă gāāmekererā, īgūsā Marīpu merā õārō ãārīburire neō bokabema. Irasirirā Marīphyare neō pémasīmerā dujama. Marīpu beyenerā gapu īgū merā õārō ãārīma. **8** Marīphya werenīrī gojadea pūgue åsū ãrī gojasūdero ãārībú: “Marīpu īgūrē gāāmemerārē īgūyare pémasībirimakă yámi. Irasirirā diayemarē pékererā, pémasībema. Ígū iririre ïākererā, ïāmasībema. Daporaguedere irasūta ãārīnīkōāma”, ãrī gojasūdero ãārībú.

9 Davide åsū ãrīdi ãārīmí Marīpure:
Israel bumarā bosenurī irirā ñerō yáma.
Irasirigū, īgūsā ñerīrē iriri merā īgūsārē wajamoåsūmurā ãārīmakă irika!
10 Īgūsārē pémasīmerā, koye ïāmerā irirosū waamakă irika! Ɂmrirku nukurī üūmarā sūgū pūrīsūrā irirosū ñerō tarimakă irika! ãrīdi ãārīmí David Marīpure.◊

Marīpu judío masaka ãārīmerārē taugukumi, ãrī gojadea

11 Gaji mūsārē sērēñanemogura. ¿Judío masaka Jesucristore bāremubirimakă, Marīpu īgūsārē bēopeokōāyuri? Béopeobiridi ãārīmí. Ígūsā Cristore irasū bāremubirimakă, daporare judío masaka ãārīmerā gapu Marīpu taumurā ãārīma. Ígūsārē īgūyarā waamakă yámi, judío masakade īgūsārē ïākūñ, īgūsāde Cristore bāremuburo, ãrīgū. **12** Judío masaka Cristore bāremubirisīñ, Marīpu īgūsārē: “Yu pūrārē õārī sīgura”, ãrīdeare opabema.

◊ **11:10** Sal 69.22-23

Irasirirā judío masaka ãārīmerā gapu Cristore būremurā, irire oparākuma. Puhu judío masaka Cristore būremumakū, ãārīpererārē i ūmu marārē nemorō õārō waarakoa.

13 Daporare mūsārē judío masaka ãārīmerārē weregura. Jesucristo yure mūsārē judío masaka ãārīmerārē īgūya kerere weredoregu pími. Ire weregū, ubugora irigu meta yáa. **14** īgūyare weregū, gajipoe irigu surāyeri yaarārē judío masakare mūsārē īākūimakū iribokoa, īgūsāde Jesucristore būremuburo, ãārīgū. īgūrē būremurā, tausūrākuma īgū merā õārō ãārīmurā. **15** Marīpu judío masakare Cristore būremumerārē bēomakū, gajerā gapu īgū merā siuñajārī opama. Judío masakade īgūrē būremumakū, õātarirokua. īgūsā boanerāgue masānerā irirosū Marīpu merā perebiri okarire oparākuma. **16** Āsū ãārā. Pā iriri merā suru iriphororidiru Marīpure sīmakū, ãārīpereri iri pā iriri Marīpuya ãārā. Yuku nūgūrī Marīpuya ãārīmakū, irigu dūpuride īgūya ãārā. Gua ñekū Abraham, irigu nūgūrī irirosū ãārīdi ãārīmī. Marī Jesucristore būremurā Abraham parāmerā ãārīturiarā ãārā. Irasirigu Marīpu īgūrē: “Yaagū ãārīmi”, ãārī īāderosūta marīdere: “Yaarā ãārīma”, ãārī īāmi.

17 Judío masaka olivogu dūphuri irirosū ãārīma. īgūsā irasū ãārīkerepuru, su dūparire ditibéoderosū Marīpu surāyeri īgūsārē bēodi ãārīmī. Puhu iri dūphuri ãārīderore gajigu olivo makānūumūma dūparire puriñeātuadoregu, wiiri, puúñeāturosū iridi ãārīmī. Irasiderosū mūsārē judío masaka ãārīmerārē īgūyarā ñajāmakū iridi ãārīmī. Irasirirā

masā judío masaka ããr̄ibikererã, ããr̄ipereri Marípu Abraham parãmerã ããr̄ituriarãrẽ õãr̄irẽ sigura, ããr̄ideare masāde ñeñerã ããr̄ibú. **18** Musãrẽ ïgü irasirimakü: “Ga judío masaka nemorõ õãrã ããrã”, ãr̄i güñabirkóãka! Ire güñaka! Judío masaka olivogu Marípu otedi irirosü ããr̄ima. Musã gapu irigague ïgü ããtúdea dupuri irirosü ããrã. Irasirigu judío masaka merã masārẽ iritamumi. Musã merã meta ïgüsärẽ iritamumi.

19 Musã judío masaka ããr̄imerã gapu ãsü ãr̄ibokoa: “Surãyeri judío masakare, olivogu dupurire ditibéoderosü Marípu ïgüsärẽ béodi ããr̄imí. Irasü béogu, gaji dupurire irigague ïgü ããtúderosü marírẽ pídi ããr̄imí, ïgüyarã ããr̄imurãrẽ”, ãr̄ibokoa masā. **20** Irasüta ããrã. ïgüsā Jesucristore buremubiridea waja Marípu ïgüsärẽ béodi ããr̄imí. Irasirigu masādere Cristore buremubirimakü, ïgüyarã ããr̄imakü iribiribodi ããr̄imí. Irasirirä: “Ga judío masaka nemorõ õãrã ããrã”, ãr̄i güñabirkóãka masā! Irasü ããr̄imeräta Marípure õãrõ goepeyari merã buremuka! **21** Purorima dupuri irirosü judío masaka Marípuyarã ããr̄ipurorinerã ããr̄imá. Musã gapu ïgüsā puru ïgüyarã waanerã ããr̄ibú. Irasirigu Marípu ïgüyarã ããr̄ipurorinerã ïgürẽ buremubirimakü, ïgüsärẽ béodi ããr̄imí. Musã ïgürẽ buremubirimakü, ïgüsärẽ béoderosüta masādere béogukumi. **22** Marípu õãrõ irigu bopoñarirẽ, ïgü turari merã wajamoãrirẽ pémasika! ïgürẽ buremumerärẽ wajamoãgukumi. Irasirikeregu, masā piriro marírõ ïgürẽ buremunímakü, masārẽ õãrõ irigukumi. ïgürẽ buremubirimakü, ñerĩ dupurire ïgü ditibéoderosüta masādere béogukumi.

23 Judío masaka ïgū beosūnerā Jesucristore b̄urenumakū, ïgūsārē yulkā duparire ditibéodeare dupaturi iriguketa aítúro irirosū irigukumi, ïgūyarā ñajāmakū irigu. ïgū suguta ïgū turari merā irire irimasīmi. **24** M̄usā judío masaka aārīmerā olivo makānūmāma dupari irirosū aārā. Judío masaka gapu ïgū beyepurorinerā aārīmá. Olivogu Maríphu otedi irirosū aārīma. M̄usā irigukue ïgū aítúdea dupari irirosū aārā. Irasirigu Maríphu m̄usārē ïgūyarā ñajāmakū iridi aārīmí. M̄usārē irasirikeregu, judío masakare ïgū beyepurorinerā gapure m̄usā nemorō ïgūyarā dupaturi ñajāmakū irimasīmi.

Purgue Israel bumarārē Maríphu taugukumi, aārī gojadea

25 Yaarā, masaka iripoegue masibrideare, Maríphu ïgū gūñaderosūta iriburire weregura m̄usārē: “Gua judío masaka nemorō masípeokōō”, aārī gūñabirkōōburo, aārīgū. Wárā judío masaka Maríphuyare pémasiturabema dapa. Maríphu judío masaka aārīmerārē: “B̄uremurākuma”, aārīnerākuta Cristore b̄uremudero p̄uru, judío masakade b̄uremurākuma. **26** ïgūsā irasū b̄urenumakū, aārīpererā Israel bumarārē Maríphu ïgūsā peamegue waabonerārē taugukumi. ïgūya werenírī gojadea pūgue aāsū aārī gojasūdero aārīlbá: Jerusalēgue, Sión wāikuri makāgue, judío masakaya makāgue ïgūsārē taubu aarigukumi. ïgūsārē Jacob parāmerā aārīturiarārē ïgūsā ñerīrē b̄eogukumi.◊

◊ **11:26** Is 59.20

²⁷ Maríphu ãsū ãrīmi: “Ígūsārē ñerīrē béogu, yu
ígūsārē ãrīdeare irigu koa”, ãrī gojasúdero
ãärílbú.²⁸

²⁸ Inuguere wárā judío masaka Jesucristoya
kerere péduamerā, Maríphure iäaturirā ãärīma.
Ígūsā irasú ãärímakü, musā judío masaka ãärímerā
gapu Cristore buremunugábu. Irasirigu Maríphu
judío masaka ñeküsāmarā Ígū beyenerā ígūsā
ãärímakü, ígūsārē ãärílturiarädere maími. ²⁹ “Ígūsārē
õärīrē sígura”, ãrī gũñadeare gorawayubemi.
Ígū ãrīderosúta Ígū beyenerärē õärīrē diayeta
sígukumi. ³⁰ Iripoeguere musáde Maríphu dorerire
tarinugánnerā ãärílbú. Inuguere judío masaka
Maríphu dorerire ígūsā tarinugámakü iágü, musā
gapure bopoñarí merā iámi. ³¹ Daporare judío
masaka Ígū dorerire tarinugárā ãärīma. Ígūsā
irasú ãäríkerepuru, Maríphu musáre bopoñarí merā
iärösúta, ígūsádere bopoñarí merā iámi. ³² Ású ãärā.
Maríphu ãärípererā masakare Ígū dorerire ígūsā
tarinugámakü, ígūsārē peresu irigu irirosú iridi
ãärīmí, purugue Ígū ãärípererärē bopoñarí merā
iärīrē masiburo, ãrígü.

³³ Maríphu marírē bopoñatarigu, turatarigu,
ãärípererire masípeogu ãärīmi. Irasirirā marí
Ígū gũñarírē, Ígū iriburire õärō pémasíbea.
³⁴ Ású ãrī gojasúdero ãärílbú Maríphuya werenírī
gojadea pügue: “Masaka marí Opu gũñarírē
õärō pémasíbema. Irasirirā Ígūrē: ‘Ású irika!’
ãrī weremasíbema. ³⁵ Maríphure gajino sī, puru:
‘Marírē wajamomi’, neõ ãrīmasíbema”, ãrī
gojasúdero ãärílbú. ³⁶ Maríphu ãärípererire iridi

²⁸ **11:27** Jer 31.33-34

ãārīmí. Ígū turari merā ãārīpererire ãārīmakă iridi ãārīmí. Irasiriro ãārīpereri Ígūya dita ãārā. Irasirirā ãārīpererā Ígūrē: “Óātaria mă”, ãrī, usuyari sínkōärä! Irasüta irirä!

12

Marīpă dorerire irinikōäka! ãrī gojadea

¹ Yaarä, Marīpă marīrē buro bopoñarī merā ūlāmi. Irasirirā marīrē Ígūrē buremurā waibă sünaderosüta daporare marī basita sīrō găâmea. Irasirirā marī okaro bokatīüröpă Ígūyarā ãārīrā Ígū dorerire õärō irinikōärä! Ígūrē marī merā usuyamakă găâmeră, irasiriräko. Åsū iriro găâmea marīrē Ígūrē buremurärē. ² I ūmă marā Ígūsă ūlerī iririkurire neõ irinemobirköärä! Åsūpero gapă ãrīrā! Marīpure: “Gua gūñarīrē õärī gapure gorawayuwâgänikōäkal!” ãrīrā! Ígū marīrē gorawayumakă, marī Ígū găâmerīrē: “Åsū ãārā”, ãrī masiräko. Ígū găâmerī, õärī dita ãārā. Iri, ūlerī marīrī ãārā. Marī Ígū găâmerīrē irirā, Ígūrē usuyamakă iriräko.

³ Marīpă yure õärō irigă, măsărē Ígūya kerere weredoregă beyedi ãārīmí. Irasirigu măsărē ãārīpererärē åsū ãrī weregura. Neõ sugă irimasibirkeregă: “Yă iriköâmasă”, ãrī gūñabirköärö găâmea. Marī irimasirī direta: “Diaye irimasă”, ãrī gūñarō găâmea. Irasirirā marī masakakă åsū ãrī gūñară: “Marīpă yure irimasirī pídeare Ígūrē yă buremurō oparosüta yă bokatīürö irimasă”, ãrī gūñară! ⁴ Sugă masakuya după åsū ãārā. Su după ãārīkerero, wári opáa. Wári ãārīkerero, súrosă moăbea. ⁵ I irirosüta marī Jesucristore

buremurā wárā ãārīkererā, īgū merā ãārīrā suguya dupu irirosū ãārā. Irasirirā marī ãārīpererā su dupuma moārō irirosū yáa.

⁶ Irasirigū Marīpū marīrē maīgū, marī masakakure gajerosūperi dita marī irimasīburire pídi ãārīmí. Irasirirā irire õārō iriro gāāmea. Marīrē īgūya kerere weretaudoregū pímakū, marī īgūrē buremurō oparosūta īgūyare gajerārē õārō weretauro gāāmea. ⁷ Marīrē gajerārē iritamudoregū pímakū, īgūsārē õārō iritamurō gāāmea. Gajerārē īgūyare buedoregū pímakū, īgūsārē õārō buero gāāmea. ⁸ Marīrē gajerārē gūñaturamakū irimurārē pímakū, irire õārō iriro gāāmea. Marīrē gajerārē īgūsā gāāmerīrē sīmurārē pímakū, gajinorē sīrā õārō usuyari merā sīrō gāāmea. Marīrē gajerārē doremurārē pímakū, õārō merā dorero gāāmea. Marīrē gajerārē bopoñarī merā iritamumurārē pímakū, īgūsārē iritamurā usuyari merā iritamurō gāāmea.

Jesucristore buremurā ãsūpero ãārīdorea, ãrī go-jadea

⁹ Gajerārē maīrā, diayeta maīka! Ñerīrē dooka! Õārī gapu direta iriwāgānīka! ¹⁰ Mūsā Jesucristore buremurā, sugu pūrā gāme maīrōsūta mūsā merāmarā merā gāme maīka! īgūsāya ãārīburire mūsāya nemorō gūñaka! Buremurī merā õārō gāme iritamuka!

¹¹ Marī Opū dorerire irirā, neō tébori marīrō õārō usuyari merā irika!

¹² “Marīpū õārō iritamugukumi yare”, ãrī, usuyari merā īgū iritamuburire yúka! Irasirirā ñerō tarirā, Marīpure piriro marīrō sūrosū

gūñaturari merā b̄remuníkōāka! Ígūrē irasū sērēníkōāka!

13 Jesucristore b̄remurā gajino gāñmemakū īārā, mūsā opari merā Ígūsārē iritamuka! Mūsāya wi-irigue ejarārē õārō bokatīrīñeāka!

14 Mūsārē ñerō irirārē Ígūsāya ãārīburire Marīpure sērēbosaka! “Ígūsā yure ñerō iriri waja Ígūsārē wajamoāka!” ãrī sērēbirikōāka!

15 Gajerā usuyamakū īārā, Ígūsā merā mūsāde usuyaka! Gajerā oremakū īārā, mūsāde Ígūsā merā oreka!

16 Gajerā merā surosū usuyari merā ãārīrikūka! “Yū gajerā nemorō õāgū ãārā”, ãrī gūñabirikōāka! Ubu ãārīrā merādere õārō ãārīrikūka! “Masītarinugāgū ãārā yū”, ãrī gūñabirikōāka!

17 Gajerā mūsārē ñerō irikerephū, Ígūsārē ñerō iri gāmibirikōāka! Ñerī gaphe irirono irirā, ãārīpererā masaka īürōrē õārī gaphe irika!

18 Ñerīpererā merā mūsā õārō ãārīrikuburosūta mūsā bokatīrō õārīrē irika! **19** Yaarā yū maīrā, gajerā mūsārē ñerō irikerephū, ñerō iri gāmibirikōāka! Mūsā basi Ígūsārē wajarākubirikōāka! Marīph gaphe mūsārē ñerō irinerārē wajamoāgukumi. Ígūya wereníri gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ãārībú: “Marī Ophe ãsū ãrīmi: ‘Yū gaphe, masaka ñerō iridea waja Ígūsārē wajamoāgū ãārā. Ígūsārē diayeta wajamoāgura’, ãrīmi”, ãrī gojasūdero ãārībú.

20 Gaji ãsū ãrī gojasūdero ãārībú: “Mūrē īāturigh uaboamakū īāgū, baari ejoka! Ígū ñemesibusūmakū īāgū, iiríri tīāka! Mu irasirimakū, Ígū mūrē ñerō

irideare guyasīrīgākumi”. **21** Irasirirā mūsārē ñerō irinerārē ñerō iri gāmibirikōāka! Ñerī gapure irirono irirā, īgūsārē õārō irika! Irasiriri merā ñerī iririre tarinugārāko.

13

1 Marīpū dita i ūmū marā oparārē sóomi. Īgū pínerā ãārīma. Irasirirā ãārīpererā īgūsārē õārō yujūka! **2** Sugū oparārē tarinugāgāno, Marīpū pínerārē tarinugāgū yámi. Marīpū īgūsārē tarinugārārē wajamoāgākumi. **3** Oparā, õārō irirārē güimakū iribema. Ñerō irirā gapure güimakū yáma. Güimerāta ãārīrikudħarā, õārō irika! Irasirimakū, oparā mūsārē: “Õārō yáa”, ãrīrākuma. **4** Marīpū īgūsārē mūsāya ãārīburire iritamudoregū pídi ãārīmí. Irasirirā ñerō irirā güika! Oparā, ñerī irirārē wajamoārā, Marīpū dorero irirāta yáma. Marīpū ñerō irirārē wajamoādoregū oparārē pídi ãārīmí. **5** Irasirirā oparā marīrē doremakū, buremuri merā īgūsā dorerire õārō yujuro gāāmea. Wajamoārī, ãārīrā dita yujubirikōārō gāāmea. “Marīpū ūrō īgū gāāmerīrē iridħakoa”, ãrī gūñarī merā īgūsā dorerire õārō yujuro gāāmea. **6** Oparā īgūsā moārīrē õārō irirā, Marīpūre moāboerā irirosū ãārīma. Irasirirā īgūsā wajasearopā keoro wajarika!

7 Ñārīpererā oparā dorerosūta keoro irika! īgūsā wajaseamakū wajarika! īgūsā gajinorē irimurā wajaseamakūde wajarika! Irasirirā mūsā oparārē buremuka! īgūsārē goepeyari merā īāka!

8 Neō gajerārē wajamorīrē opabirikōāka! īgūsārē wajamorīrē oparono irirā, mařīrī gapure

opaka! Sugʉ īgʉ bokajagʉnorē maīrī merā iritamugʉno, Marīpʉ doreri pídeare keoro irigʉ yámi. ⁹ Åsū ãrā Marīpʉ doreri pídea: “Gajigʉ marāpo merā, nomede gajego marāpʉ merā ñerō iribirikōāka! Masakare wējēbēobirikōāka! Yajabirikōāka! Gajerāyamarē ãrīgatori merā werebirikōāka! Gajerāyare uaribejabirikōāka!” ãrī werea. Gaji īgʉ doreri pídea åsū ãrā: “Mʉ basi maīrōsūta mu puro ãārīrādere maīka!” ãrī werea. Mʉsā gajerārē maīrā, Marīpʉ doreri pídea ãārīpererire irirā yáa. ¹⁰ Gajerārē maīgʉno, īgūsārē neō ñerō iribemi. Irasirigʉ īgūsārē maīgʉno, Marīpʉ doreri pídeare iripeogʉ yámi.

¹¹ I ãārīpererire gūñaka! Irasirirā pémasīka! Kārīrā irirosū ãārībirikōāka! Marī iripoegue Jesucristoya kerere bʉremupʉrorirā, ümʉgasigue marī waaburi dʉyataria, ãrādibʉ. Daporare marī masīa. Jesucristo dupaturi aariburo mérō dʉyáa. ¹² Irasiriro boyomʉrīrīro irirosū ãārā. Irire masīrā, ñerīrē masaka naītīrōgue iririre pirirā! Óārīrē boyorogue masaka iñürō iriri gapʉre irirā! Marī irasirirā, Marīpʉ turari merā ñerī iririre pirikōārāko. ¹³ Irasirirā masaka ümʉ merā deyorogue õārīrē irirā irirosū irirā! Bosenʉrī ãārīmakʉ, mejā, gainībirikōārā! Nome merā ñerō iribirikōārā! Nomede üma merā ñerō iribirikōāburo. Gajerā merā gāme guaseobirikōārā! Gajerāyare ububirikōārā! ¹⁴ Åsū gapʉ ãārīrikʉrā! Marī Opʉ Jesucristo iritamurī merā īgʉ irirosū õārō ãārīrikʉrā! Marī ñerī uaribejarire iridʉuarire pirikōārā!

14

Marī Jesucristore būremurā gāme werewhābirikōārō gāāmea

¹ Sugħ Jesucristore buremuturabi āārīkeregħu, īgħi mħasā merā āārīdu amakħ, īgħi ħeġi werewħaaro marīnō ñeħħa! Īgħi ħeġi ñeħħa, Marīpħyare masibirimak īħarrā, īgħi merā guaseobirkōāka! ² Gajerā surāyeri Jesucristore buremurā: “Marī āārīpereri baamak īħabar”, ārīma. Gajerā gapu Jesucristore buremuturamerā: “Marī waibu dii baarā, Marīpħu dorerire tarinu għabokoa”, ārī għuñama. Irasirirā oteri direta baarikħuma. ³ Āārīpererire baagħu, oteri direta baagħare irasū īħabebirkō āburo. Oteri direta baagħude āārīpererire baagħure: “Irasū baamak īħabar”, ārībirkō āburo. Marīpħu āārīpereri baagħudere: “Yaagħu āārīmi”, ārī īħasiadi āārīmi. ⁴ Marī gajigħure moħboegħure: “Nerō yáa”, ārīmasibirkoka. Īgħi opu dita irasū ārīmasi. Marī Jesucristore buremurāde irasūta āħarrā. Irasirirā marī gajerā Jesucristore buremurārē: “Nerō yáa”, ārīmasibirkoka. Marīpħu īgħi sā Opu āārīmi. Īgħi sugħta īgħi sārē: “Oħarrō yáa, o ñerō yáa”, ārīmasi. Īgħi turagħu āārīsħa, īgħix-xar rēgħ īgħi ħeġi oħarrō buremuturamak īrigħkumi.

⁵ Għi ja-wer-nemogħra mħasār. Surāyeri: “Sunħata għajnejn u ġej nsejja Marīpħu buremurō għad-ding”, ārī għuñama. Gajerā gapu: “Āārīpererin u ġi-sħu, Marīpħu aħħar”, ārī għuñama. Irasirirā masakaku: “Marīpħu yħre āsū irimak īħabar”, ārī għuñarō għad-ding. ⁶ Sugħi: “Irinu no direta nerē, Marīpħu buremudoreja”, ārī għuñagħu, Marīpħu buremubu

irasū ãrī gūñami. Gajigʉ ããrīpererire baaghude Marīpure: “Yʉ baari, mʉ sīdea ããrā”, ãrī, usuyari sīmi. Irasirigu īgūde Marīpure b̄uremugūta ããrīmi. Gajigʉ gajinorē baabide Marīpure b̄uremumi. īgūde Marīpure: “Yʉ baari, mʉ sīdea ããrā”, ãrī, usuyari sīmi.

⁷ Marī okarā, boarāde marī basi: “Ãsū irigʉra”, ãrīmasīñā máa. ⁸ Marī, Jesucristoyarā marī okarinärīrē īgūyare irimurā ããrā. Marī boadero p̄uruguedere īgūyarā ããrīnīkōõrāko. Irasirigu marī okamakū, marī boamakādere Cristo marī Opʉta ããrīnīkōõgukumi. ⁹ Irasūta ããrā. Cristo boa, p̄uru masādi ããrīmí ããrīpererā okarā, boanerā Opʉ ããrību.

¹⁰ Iro merē, ¿nasirirā mʉsā gajerā Jesucristore b̄uremurārē: “Ñerō yáma”, ãrī werewʉari? ¿Nasirirā īgūsārē irasū īábéokōõrī? Cristo marī ããrīpererārē īgū diaye nídoregukumi marī irideare werebu. Irasirirā gajerā Jesucristore b̄uremurārē: “Ñerō yáma”, ãrī werewʉabirikōõrō gāãmea. ¹¹ Marīpʉya werenírī gojadea pūgue ãsū ãrī gojasūdero ããrībú:

Ãsū ãrīmi marī Opʉ: “Yʉ okagʉ ããrā. Yʉ werenírī diayeta ããrā. ããrīpererā yʉ īürō ñadukupuri merā ejamejärākuma. ããrīpererā yure: ‘Mʉ, gʉa Opʉ õágū, turagʉ ããrā’, ãrīrākuma”, ãrī gojasūdero ããrībú. [✳]

¹² Irasirirā, Marīpʉ marī irideare sērēñamakū, marī masakakʉ ããrīpereri marī irideare wererāko.

Neō mʉsā iriri merā gajerā Jesucristore b̄uremurārē ñerī irimakʉ iribirikōõka!

[✳] **14:11** Is 45.23

13 Irasirirā gāme werewħanemobirikōārā! Āsū gapħ ārī gūñarā! “Għa iriri merā gajerā Jesucristore bħremurārē ñerī irimakħ iridħabirkoa”, ārī gūñarā! **14** Yh, marī Opħ Jesucristore bħremugħ, āsū õħarrō masħa. Āārīpereri Marīpu baari pídea õħġoráa yure. Gajigħu gapu: “Yh irire baamakħ, ñegoráa”, ārī gūñamakħ, īgħarē diayeta ñegoráa. **15** I diayeta āārā. Gajigħu Jesucristore bħremugħ, īgħi baabirire mħsā baamakħ īāgħi: “Iri Marīpu baadorebiridea āārā”, ārī gūñakeregħu, mħsārē īäkū, baabokumi. Irasū baagħu: “Ñerō iriabu”, ārī gūñarikxbokumi. Irasirirā, īgħi baabirire dupaturi baarā, īgħurē maħrā meta yáa. Cristo īgħadere boabosadi āārīm. Irasirirā mħsā baari merā gajigħu Cristore bħremugħarē poyanorēbirikōāka! **16** Irasirirā: “Għa āsū iriri õħġoráa”, ārī gūñakerepuru, gajerā gapu mħsārē: “Ñerō yáma”, ārī werewħamakħ pérā, dupaturi irire irinemobirikōāka! **17** Marīpu īgħix-xarē doreri: baa, iiríri meta āārā. I gapu āārā. Diayemarē irinirī, īgħi merā siuñajär opari, usħayari merā āārīrī āārā. Irire Óħġi deyomar īgħi iritamurī merā irisūa. **18** Sugħi irasūta Cristoyare õħarrō irigħu Marīpure usħayamakħ yámi. Masakade īgħi õħarrō irimakħ īārā, īgħurē: “Óħarrō yámi”, ārīrākuma.

19 Marīpu merā siuñajär opamurā, marī basi gāme iritatumurā irasiriro għāmea. Irire irirā, Jesucristore bħremunemow īgħi merā āārīm. Irasirirā, mħsā baari merā Marīpħayare īgħi sħa iriħi pirimakħ iribirkōāka! Diayeta

ãärípereri Marípu baari pídea õäri dita ãärä. Gajigu ïgu baabirire mssä baamaku ïägu: “Iri Marípu baadorebiridea ãärä, irire baagu ñerõ iribokoa”, ãri gûnakeregu, mssäre ïäkûi, baagu ñerõ iribokumi. Irasirira mssä irire baara, ïgûre ñerõ irimaku iribokoa. Mssä irasiriri ñegoráa.

21 Gajigu Jesucristore buremugure marí iriri mera ïgûre ñeri irimaku iribokoa, ãrira, ãsúpero iriro gââmea. ïgu waibu dií baabirimaku ïära, irire baabirikoäro gââmea. Igui deko pâmudeare ïgu iiribirimaku ïära, irire iiribirkoäro gââmea. ïgûre Jesucristore buremuturabirimaku iribirikoäro gââmea. **22** “Marípu iüro yu iriri õägoráa”, ãri buremuguno irimare gajera buremuturamerre guaseobirkoäburo. Sugu: “Marípu iüro ñero iribea, waja opabea, diayeta yáa”, ãri gûñagu, usuyari mera ãärígukumi. **23** Gajigu gapu: “Iri baarie baagu, ñero iribokoa”, ãri gûñarikukeregu irire baagu, waja opami. Irasirira: “Marí ãsu irira, ñero iribokoa”, ãri gûñarikukerera irire irira, waja opáa. ãärípereri marí irasiriri, ñeri iriri ãära.

15

Gajeráya ãäríburidere gûñaro gââmea, ãri gojadea

- 1** Marí Jesucristore buremura, ïgûre buremuturamerre iritamuro gââmea. Maríya ãäríburi direta iribirikoäro gââmea.
- 2** Marí masakaku marí puro ãäríraya ãäríburire gûñaro gââmea, ïgusude Jesucristore buremunemowägäburo, ãrira. **3** Cristode ïguyama direta iribiridi ãärími. Marípuya gapure iridi ãärími. Irasiriro ïgûre waadeare Marípuya

werenírī gojadea pūgue āsū ãrī gojasūdero ãārībú: “M̄arē ñerō werenírā, ȳuguere ãrīmeétuma”.

4 ãārīpereri iripoegue Marīp̄ya werenírī gojadea marīrē buedorero gojasūdero ãārībú. Irire buerā, gūñatura, õārō ȳujupūrāk̄urāko. Irasirirā ñerō tarirā, Marīp̄u iritamuburire usuyari merā yúa. **5** Marīp̄u marīrē gūñatura, õārō ȳujupūrāk̄umakā irigu, Jesucristo gāāmerōsūta m̄usārē sugu pūrā irirosū s̄urosū ãārīrik̄umakā iriburo. **6** Irasirirā m̄usā ãārīpererā suro merā Marīpure marī Op̄u Jesucristo Pagure: “Óātaria m̄u”, ãrī, usuyari s̄irāko.

Jesucristo judío masaka ãārīmerārē tauburire gojadea

7 Jesucristo ïgū marīrē ñeāderosūta marīde gajerārē õārō gāme bokatīrīñeārō gāāmea, ãārīpererā Marīpure: “Óātaria m̄u”, ãrīburo, ãrīrā.

8 M̄usārē ire werea. Marīp̄u gua ñek̄sāmarārē ïgū: “Ãsū irigura”, ãrīdeare diaye iridi ãārīmí. Irasirigu Jesucristo judío masakare iritamugū i ûm̄uguere aaridi ãārīmí. Ígū irasiriri merā ïgū Pagu ãrīdeare iri ïmupeodi ãārīmí. **9** Irasū ãārīmakā, judío masaka ãārīmerā: “Marīp̄u guadere bopoñagū õātarimi”, ãrīdoregu, aaridi ãārīmí. Marīp̄uya werenírī gojadea pūgue gojaderosūta irasiridi ãārīmí. ãsū ãrī gojasūdero ãārībú:

Marīpure ãsū ãrīmi: “Judío masaka ãārīmerā watopegue m̄arē usuyari s̄igura. ‘Turatarigu ãārā’, ãrī bayapeogura m̄arē”, ãrīmi, ãrī gojasūdero ãārībú. **✉**

10 Gajeroguedere ãsū ãrī gojasūdero ãārībú:
M̄sā judío masaka ãārīmerā Marīphayarā judío
masaka merā usuyaka! ãrī gojasūdero
ãārībú.[⊗]

11 Gajeroguedere ãsū ãrī gojasūdero ãārībú:
Ãārīpererā judío masaka ãārīmerā Marīphare:
“Óataria m̄”, ãrī, usuyari s̄iburo. Ãārīperero
marā masaka: “Ígū turatarigu ãārīmi”,
ãrīburo, ãrī gojasūdero ãārībú.[⊗]

12 Isaíade ãsū ãrī gojadi ãārīmí David pagu, Isaí
wāikugure gojagu:

Isaí parāmi ãārīturiagu aarigukumi. Irasū aarigú,
judío masaka ãārīmerā Opu ãārīgukumi.
Ígūsā ígūrē: “Guare taibu ãārīmi”, ãrī
buremurākuma, ãrī gojadi ãārīmí.[⊗]

13 Marīph marīrē Ígū õārō iriburire usuyari merā
yúmaku irigu, m̄sārē ígūrē buremurārē usuyari,
siuñajārī s̄inemoburo. Irasirirā m̄sā Óágū dey-
omarīgū iritamurī merā nemorō usuyari merā
yúrāko.

14 Yaarā m̄sā, yu péñamakū, Jesucristore
buremurā, gajerā merā õārō ãārīrikua. Cristoyare
õārō masia. Irasirirā m̄sā basi irire õārō gāme
weremasia. **15** M̄sā irasū masikerepuru, i papera
pūguere güiro marīrō irire gojáa, m̄sā masideare
kātibirikōāburo, ãrīgū. Marīph yure õārō irigu,
m̄sārē Jesucristoyare buedoregu pími. **16** Ígū yure
irasū pímakū, paía Marīphare gajino s̄irō irirosūta yu
judío masaka ãārīmerārē ígūrē wiaduakoa, ígūyarā
ãārīburo, ãrīgū. Irasirigu Ígūsārē Jesucristoya

[⊗] **15:10** Dt 32.43   [⊗] **15:11** Sal 117.1   [⊗] **15:12** Is 11.10

kerere buea. Y_u iras_u buemak_a pérā, Jesúre b_uremurākuma. Íg_{us}sā iras_u b_uremumak_a íāg_u, Maríp_u Íg_{us}sārē: “Óärā ãäríma”, ãrī íāg_ukumi. Óāg_u deyomaríg_u Íg_{us}sārē Maríp_uyarā waamak_a irig_ukumi. Irasirigu Maríp_u Íg_{us}sārē: “Yaarā ãäríma”, ãrī ñeäg_ukumi.

17 Y_u Jesucristore b_uremug_u, Íg_u iritamurī merā Maríp_u y_ure pídeare õärō yáa. Irasirigu y_u moärī merā õärō péñáa. **18** Irasirigu Jesucristo y_u merā iridea direta m_usārē weregu_{ra}. M_usā judío masaka ãärímerärē Maríp_ure b_uremumak_a gāämesäg_u, y_ure iritamumi. Irasirigu y_u bueri merā, y_u iriri merā m_usā judío masaka ãärímerärē Maríp_ure b_uremumak_a irimi. **19** Y_u, Maríp_u turari merā iri ímurī merā, Óāg_u deyomaríg_u iritamurī merā m_usārē buebu. Iras_u buegu, Jesucristo masakare tauri kerere Jerusalén merā buep_urori, p_uru ãärípererogue buegorena, p_uru Ilírico wāïku_{ri} nikügue iri kerere buetūnub_u. **20** Gajerā buesüña marírögue Jesucristoyare masímerärē buro bued_uari merā buebu. Iras_u buegu, gajerā Íg_{us}sā buedeaguere buewekapeobirib_u. **21** Iras_u buegu, Maríp_uya werenírī gojadea pügue gojasüderosüta irib_u. Ås_u ãrī gojasüdero ãäríb_u Cristore masíbirinerā masíburire:

Íg_{uya} kerere neõ pébirinerā weresürākuma.

Íg_{uya}re neõ pébirinerā õärō pémasírākuma, ãrī gojasüdero ãäríb_u. [◊]

Pablo Íg_u Romague waaburire gojadea

[◊] **15:21** Is 52.15

22 Yu gaji makārī marārē buegorenasīā, wári m̄asārē īāgū waaduakeregu, waamasībiribū dapa.

23 Dapagueta iri makārīguere yu moārī peoa. Irasirigu iripoegueta m̄asā p̄urogue waaduānidi āārīsīā, p̄uru weya irogue waagura, m̄asā merā āārību. **24** Irasirigu Españague waagú, m̄asā p̄uro eja, m̄asārē īā, usuya, m̄asā merā mérōgā āārī, p̄uru m̄asā yure iritamurī merā tariagura.

25 Daporare Jerusalēgue waapuroribu yáa dapa. Iro marārē Jesucristore b̄remurārē iritamugū, niyeru āāabu yáa. **26** Jesucristore b̄remurā Macedonia, Acaya marā Jerusalēgue āārīrārē boporārē gūñā, niyerure neeō, iriuduama īgūsārē iritamurā. Irasirigu irogue iri niyerure īgūsārē sīgū waabu yáa.

27 ²⁷ Judío masaka āārīmerā Macedonia, Acayague āārīrā, judío masaka Jerusalēgue āārīrārē gūñama īgūsārē iritamumurā. īgūsā irasū gūñarī ðāgoráa. Judío masaka, judío masaka āārīmerā gapure Jesucristoya kerere werep̄rorima. Irasirirā judío masaka āārīmerā Jesucristore b̄remurā, Marīpū judío masakare: “Sīgura”, āārīdeare īgūsāde ñeāma. Irasirirā judío masaka āārīmerā īgūsā opari merā judío masakare boporārē iritamurō gāāmea.

28 ²⁸ Irasirigu Jerusalén marārē iri niyerure yu sī odoaderō p̄uru, Españague waagú, m̄asārē īātariagura.

29 Yu m̄asā p̄urogue waagú, Jesucristoya kerere m̄asārē wereguk̄ko. Irasirirā m̄asā iri merā ðārō yujup̄rāk̄urāk̄o.

30 Yaarā, m̄asā marī Op̄re Jesucristore b̄remua. Óāgū deyomarīgū marīrē gāme maīmakū yámi. Irasirigu yu m̄asārē āsū irimakū gāāmea.

Yure iritamurā, yaa ãārīburire Marīphre sērēbosaka, yu moārīmarē! ³¹ Ígūrē yaa ãārīburire ãsū sērēbosaka! Judea nikū marā Jesúre būremumerā yure Ígūsā ñerō iridhāmakū, Marīph yure iritamuburire sērēka! Jerusalén marārē iri niyerure yu sīmakū, Ígūsā irire ushuyari merā õārō ñeāburire sērēka! ³² Mūsā irasū sērēmakū, Marīph gāāmemakū, ushuyari merā mūsā phro waagukoa. Irasirigu mūsā merā ushuya, siuñajāgukoa. ³³ Marīph marīrē siuñajārī merā ãārīmakū irigū, mūsā ãārīpererā merā ãārīburo. Irasūta ãārīburo.

16

Pablo Romague ãārīrārē õādoreri gojadea

¹ Gua merāmo Jesucristore būremugō Febe wāikugo mūsā phrogue waabo yámo. Igo Cencrea wāikuri makāgue Jesucristore būremurārē iritamugō ãārīmo. ² Mūsā Jesucristore būremurā ushuyari merā igore bokatīñeāka! Marīrē Jesucristore būremurārē irasūta õārō bokatīñeārō gāāmea. Igo wárārē iritamudeo ãārīmo. Yudere iritamumo. Irasirirā, igo gajino gāāmemakū iritamuka!

³ Aquila, Ígū marāpo Priscilade õāburo. Jesucristoyare yu buemakū, Ígūsāde yure buetamuma. ⁴ Gajerā yure wējēdumakū, Ígūsā yure iritamurī waja Ígūsādere mérō wējēboyama. Ígūsā yure irasū õārō iritamurīrē yu dita Marīphre ushuyari sībea. Judío masaka ãārīmerā Jesucristore būremurā ãārīpererā Marīphre ushuyari sīma. ⁵ Jesucristore būremurā Aquilaya wiigue nerēnarāde õāburo. Yu maīgū Epenetode õāburo. Ígūta Asiaguere Cristore

buremupharorinagādi ãārīmí. ⁶ Maríade õāburo. Igo māsā merā bāro moāyupo. ⁷ Yaarā Andrónico, Juniade õāburo. Peresu yā ãārīmakū, Ígūsāta yā merā ãārīmá. Yā Cristore buremuburi dupuyuro Ígūsā gapā buremunagāsianerā ãārīmá. Jesús buedoregu pínerā Ígūsārē: “Diayeta õārā ãārīma”, ãrī wereníma.

⁸ Amplias yā maīgū Jesúre buremugū õāburo. ⁹ Urbano õāburo. Ígūde gua merā moāmi, Jesucristoya kerere masakare buegu. Yā maīgū Estaquide õāburo. ¹⁰ Apelede õāburo. Ígū diayeta Jesucristore õārō buremumi. Ígū iririkarire ñārā: “Cristore õārō buremugū ãārīmi”, ãrī masīa. Aristóbuloya wii marāde õāburo. ¹¹ Gajigu yaagū judío masaku Herodiõde õāburo. Narcisoya wii marā marī Opā Jesúre buremurāde õāburo. ¹² Trifena, Trifosa õāburo. Ígūsā nome marī Opā Jesúyare moāma. Guā maīgō Pérsidade õāburo. Igode marī Opā Jesucristoyare bāro moāmo. ¹³ Rufode õāburo. Ñārīpererā Ígūrē: “Jesucristore õārō buremumi”, ãrī ñāma. Ígū pagode õāburo. Igo, yāpo irirosūta yāre õārō irimo. ¹⁴ Asíncrito, Flegonte, Hermes, Patrobas, Hermas, gajerā Jesúre buremurā Ígūsā merā ãārīrāde õāburo. ¹⁵ Filólogo, Julia, Nereo, Ígū pagāmode Olimpas, gajerā Jesúre buremurā Ígūsā merā ãārīrāde õāburo.

¹⁶ Māsā gāme õādorerā, õārō usuyari merā, buremurīmerā pábua õādoreka! Ñārīpererā Jesucristore buremurā māsārē õādoreri iriuma.

¹⁷ Yaarā māsā Jesucristore buremurā, surāyeri māsā watopegue ãārīrā Ígūsā iriri merā māsārē

ñerō irimakū, m̄sārē gāme d̄ukawarimakā irid̄ama. Irasirirā, m̄sārē Jesúyare buedeare goroweod̄ama. Irasirirā irasū ãārīrārē wapikubirikōāka! **18** Īgūsā, marī Opū Jesucristo dorerire irirā meta ãārīma. Ñerīrē īgūsā uaribejari direta irirā ãārīma. Īgūsā õārō péma õārī werenírī merā pémasíturamerārē ãārīgatoma. Īgūsā irasū ãārīgatoma makū, īgūsārē õārō pétuyama. Irasirirā ãārīgatorimasārē wapikubirikōāka! **19** Ñārīpererā masaka m̄sā Jesucristoyare õārō iririre masīsiama. Irasirigū yū m̄sā merā b̄ero uusuyáa. Yū m̄sārē õārī gapure masīmakū gāāmekoa. Neō ñerī tamerārē gāāmesābirikoa. **20** Marīpū marīrē õārō siuñajārī merā ãārīmakā irigū, mérōgā purū wātēa opū Satanárē bēogukumi, m̄sārē neō tarinugānemobirkōāburo, ãrīgū. Marī Opū Jesucristo m̄sārē õārō iritamuníkōāburo.

21 Timoteo yū merā Jesucristoya kerere weretamugorenagū m̄sārē õādoremi. Yaarā Lucio, Jasón, Sosípater m̄sārē õādorema.

22 Yū, Tercio wāikugu i pūrē Pablore gojabosáa. Īgū yūre gojadorerire gojatúa. Irasirigū yūde Jesucristore b̄remugū, m̄sārē Jesucristore b̄remurārē õādorema.

23 Yū Pablo, Gayoya wii ãārā. Īgūya wiigue Jesucristore b̄remurā nerēnama. Īgūde m̄sārē õādoremi. Erasto, i makā marā oparārē niyeru duripíboerimasū m̄sārē õādoremi. Cuartode Jesucristore b̄remugū m̄sārē õādoremi.

24 Marī Opū Jesucristo m̄sārē ãārīpererārē õārō iritamuburo. Irasūta iriburo.

Pablo ushayari merā gojatūnudea

²⁵ Daporare Marípħre: “Õātaria mħ”, ãrī, ushayari sīrā! Marípħ, marī Opħ Jesucristoya kere merā marīrē īgħir ħażżeen nemorō bħremumak ħá yámi. Yħi iri kerere, Marípħ īgħi Cristo merā marīrē tauri kerere werea mušsārē. Neħġgoragueta Marípħ īgħi masakare: “Taugħra”, ãrīdea āārīsiadero āārībá. Irasū āārīkerepħu, āārīpererā masaka gapu irire masibbirinerā āārīmá. ²⁶ Daporare Marípħyare weredupuyunerā gojadea kere merā īgħi marīrē: “Taugħra”, ãrīdeare marī masia pama. Marípħ āārīnigħi īgħi dorerosūta āārīpereri buri marārē iri kerere, masaka iripoegue masibbirideare masimak ħá yámi. Āārīpererā masakare īgħir ħażżeen, īgħi dorerire iriburo, ãrīgħi, irasū yámi. ²⁷ Marípħ sugħata āārīmi. īgħi sugħata āārīpererire masipeogu āārīmi. Irasirirā Jesucristo iritamurri merā īgħir: “Õātaria mħ”, ãrī bħremunikō ārā! Irasūta irirā!

Iropħata āārā.

Pablo

Marípuya Kerere Wereri Turi New Testament in Siriano

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Siriano

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Siriano

© 2009, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-08-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
1a0774e8-d152-5929-891b-95e0d2238786